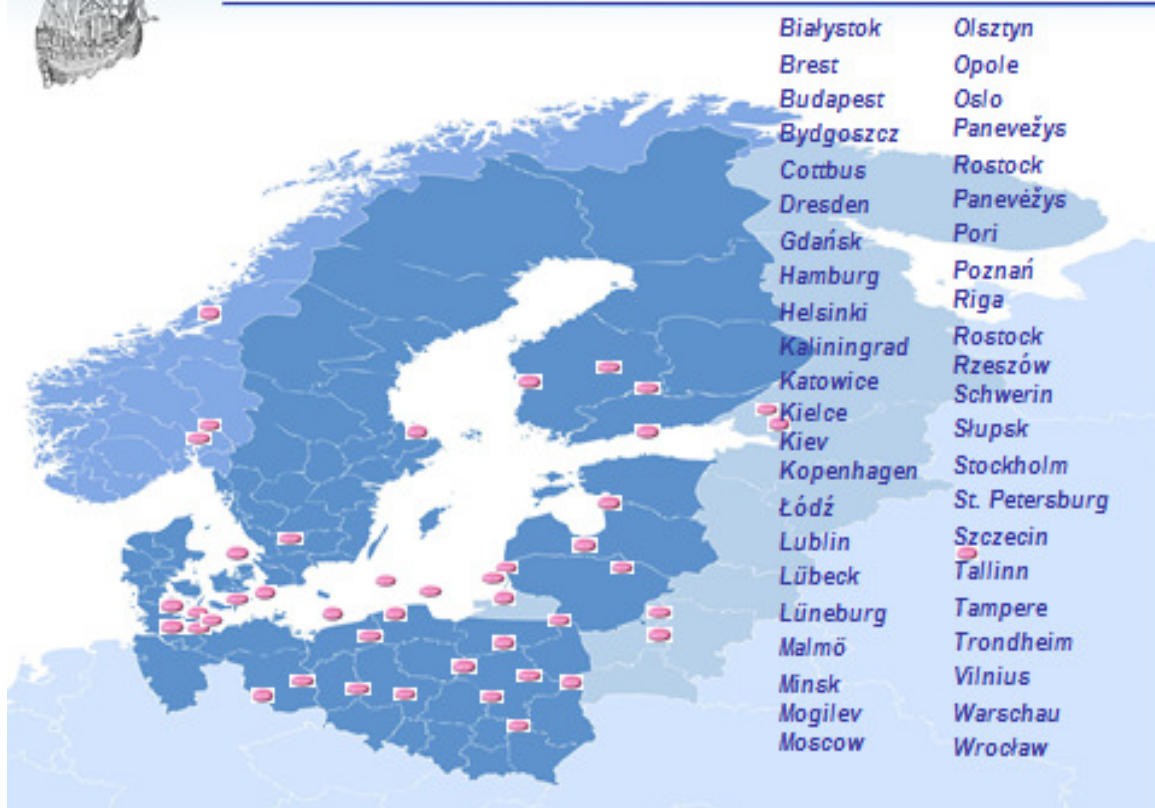

Hanse – Parlament e.V.

Cele i strategie rozwoju rzemiosła oraz małej i średniej przedsiębiorczości w basenie Morza Bałtyckiego

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Rozdział 1: Streszczenie.....	4
Lista propozycji politycznych.....	5
Rozdział 2: Mała i średnia przedsiębiorczość w basenie Morza Bałtyckiego.....	8
Lista wyzwań i szans.....	16
Rozdział 3: Rozwój rzemiosła oraz MSP	22
Gospodarka w Regionie Morza Bałtyckiego 2020.....	22
Cele i strategie polityczne.....	24
Konkurencyjność.....	24
Edukacja.....	25
Flexicurity.....	26
Innowacje, badania naukowe i rozwój.....	27
Podatki i opłaty na cele socjalne.....	28
Zaopatrzenie w kapitał.....	29
Współpraca międzynarodowa.....	30
Samorząd gospodarczy.....	31
Gremia projektowe i doradcze.....	34
Członkowie Parlamentu Hanzeatyckiego.....	34
Członkowie Baltic Sea Academy.....	35
Bibliografia.....	36

Wprowadzenie

Od 1994 r. w ramach Parlamentu Hanzeatyckiego współpracują ze sobą izby oraz organizacje MSP w basenie Morza Bałtyckiego. W roku 2004 założono Stowarzyszenie Parlament Hanzeatycki, do którego należy 47 izb przemysłowych, handlowych i rzemieślniczych oraz organizacji MSP ze wszystkich krajów nadbałtyckich, reprezentujących łącznie ok. 450 tys. MSP.

Parlament Hanzeatycki poświęca się z zaangażowaniem wzmocnieniu konkurencyjności basenu Morza Bałtyckiego, tu zaś zwłaszcza wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości. W celu skutecznego promowania innowacji założono z inicjatywy Stowarzyszenia w 2010 r. Akademię Bałtycką (Baltic Sea Academy), do której należy 12 szkół wyższych i uniwersytetów z 9 krajów nadbałtyckich. Jej członkowie prowadzą kształcenie w ramach dualnych studiów licencjackich, zapewniają transfer wiedzy i technologii, a także realizują zadania z zakresu badań naukowych i rozwoju dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Niniejszy program jest poświęcony pierwszoplanowym zadaniom z zakresu polityki gospodarczej. W uzupełnieniu Parlament Hanzeatycki opracuje i opublikuje w latach 2011 i 2012 odrębne koncepcje strategiczne „Polityka edukacyjna” oraz „Polityka innowacyjna i regionalna”. Koncepcja strategii polityki gospodarczej została opracowana w latach 2009–2010 w ramach międzynarodowych sesji, konferencji oraz działalności grup roboczych Parlamentu Hanzeatyckiego. W pracach wzięli udział przedstawiciele wszystkich krajów nadbałtyckich, a mianowicie:

- prezesi, członkowie zarządu, dyrektorzy i pracownicy 47 izb i organizacji należących do Parlamentu Hanzeatyckiego
- profesorowie i pracownicy naukowcy 12 szkół wyższych i uniwersytetów należących do Baltic Sea Academy
- przedstawiciele małych i średnich przedsiębiorstw
- politycy i przedstawiciele administracji publicznej oraz instytucji zajmujących się promocją gospodarki na szczeblu lokalnym, regionalnym i ogólnokrajowym
- sekretariat Parlamentu Hanzeatyckiego

Niniejszy dokument stanowi wspólny program polityki gospodarczej na rzecz rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w całym basenie Morza Bałtyckiego. Zawiera cele i strategię, które 47 odnośnych izb i organizacji w ramach swych zadań dotyczących reprezentacji interesów propaguje i zgodnie reprezentuje wobec polityków i administracji w jednolity sposób w całym basenie Morza Bałtyckiego. Dla zdecydowanie największego i najważniejszego działu gospodarki zaprezentowany zostaje zatem wspólny program, który leży w interesie zarówno małych i średnich przedsiębiorstw oraz ich pracowników, jak i dobra wspólnego i musi być realizowany drogą współdziałania polityków, administracji, izb, organizacji oraz świata nauki.

Rozdział 1

Streszczenie

Basen Morza Bałtyckiego notuje od połowy lat 90. XX wieku wysokie wskaźniki wzrostu. Zgodnie ze scenariuszem wzrostu gospodarczego do roku 2030 realny produkt krajowy brutto na głowę mieszkańca bardziej wzrośnie we wschodnich niż w zachodnich państwach nadbałtyckich. Mimo to różnice w wysokości dochodów na głowę mieszkańca pomiędzy krajami basenu Morza Bałtyckiego będą znaczne jeszcze również w roku 2030.

MSP mają duży udział w całej gospodarce i zatrudnieniu w Europie. 99% wszystkich zakładów pracy w Unii Europejskiej to małe i średnie przedsiębiorstwa; przypada na nie ok. dwóch trzecich wszystkich miejsc pracy w całym sektorze prywatnym w Europie. W basenie Morza Bałtyckiego te udziały są jeszcze wyższe.

Znacznym ubytkom ludności we wschodniej części basenu Morza Bałtyckiego towarzyszył wzrost liczby ludności w części zachodniej. To zróżnicowanie geograficzne dotyczy również zmian liczby ludności czynnej zawodowo. Liczba ludności w basenie Morza Bałtyckiego spadnie do roku 2030 o 11,6%, czyli o ponad 11 milionów. Ze względu na te tendencje należy oczekiwać niedoboru wykwalifikowanych pracowników, który już teraz zaznacza się w licznych działach gospodarki. Poszczególni uczestnicy rynku oraz poszczególne kraje i regiony zaczynają ze sobą silnie konkurować o wykwalifikowanych pracowników i młodzież.

Ponieważ tendencja polegająca na wzroście znaczenia usług i działów przemysłu opartych na wiedzy będzie szła w parze z rosnącym zapotrzebowaniem na wykwalifikowanych pracowników, „wiedza“ jest zasobem kluczowym dla przyszłości. W skali ogónoeuropejskiej zasoby kapitału ludzkiego w basenie Morza Bałtyckiego są wyższe od przeciętnej, a zatem w dziedzinie gospodarki opartej na wiedzy istnieją w tym regionie znaczne potencjały rozwojowe.

Także basen Morza Bałtyckiego mimo przynależności większości położonych w nim państw do UE charakteryzuje się nadal poważnymi barierami dla mobilności, utrudniającymi transgraniczną integrację rynków pracy. Ma ona jednak wielką rangę z punktu widzenia wzmocnienia potencjałów rozwojowych regionów gospodarczych w basenie Morza Bałtyckiego.

Warunki ramowe będą w przyszłości sprzyjały raczej rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw, a optymalna wielkość firmy ulega zmniejszeniu. Nowe, dodatkowe miejsca pracy powstawały w minionych 20 latach prawie wyłącznie już tylko w małych i średnich przedsiębiorstwach. Ta tendencja w przyszłości jeszcze wyraźnie się nasili.

Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią ośnowę gospodarki. Basen Morza Bałtyckiego ma świetne perspektywy stania się innowacyjnym, silnym gospodarczo regionem o znaczeniu światowym.

Stabilną tendencją przeciwstawną globalizacji okazuje się nasilająca się regionalizacja i decentralizacja. Basen Morza Bałtyckiego jako duży region gospodarczy z różnymi kulturami, atutami i potencjałami swoich podregionów może wyciągnąć z tego szczególne korzyści.

Różnorodność kulturowa basenu Morza Bałtyckiego i odmienność poszczególnych krajów i regionów stanowi ogromną szansę. Nie ma alternatywy dla otwartych rynków. Kto odgradza się od innych, przegra!

Sprostanie wyzwaniom przyszłości wymaga intensywnych kooperacji: „powiązania są ważniejsze niż produkty“. Technologie informacyjne są jakby stworzone do rozwiązywania tych problemów.

Decydującym warunkiem trwałego sukcesu gospodarczego są doskonałe kwalifikacje na szerokiej płaszczyźnie. Małe i średnie przedsiębiorstwa mają szansę w skali kraju i w konkurencji międzynarodowej tylko pod warunkiem posiadania największej siły innowacyjnej i reprezentowania najwyższego poziomu jakości. Zapewnienie młodych, doskonale wykwalifikowanych przedsiębiorców, kadry kierowniczej i wykwalifikowanych pracowników zadecyduje o przyszłości małej i średniej przedsiębiorczości w basenie Morza Bałtyckiego, stanowi zatem najważniejsze zadanie z zakresu wspierania gospodarki.

Dla małej i średniej przedsiębiorczości generalnie, a dla basenu Morza Bałtyckiego w szczególności rodzą się zasadniczo w średniej i dłuższej perspektywie znakomite szanse na przyszłość, które jednak nie są w wystarczający sposób dostrzegane, wykorzystywane i promowane przez polityków i administrację na wszystkich poziomach działania. W celu wykorzystania wszystkich potencjałów i uporania się z przemianami strukturalnymi mała i średnia przedsiębiorczość potrzebuje metodycznej pomocy, łagodzącej aktualne problemy, ułatwiającej niezbędne zmiany oraz ukierunkowanej metodycznie na średnio- i długoterminowe szanse.

Lista propozycji politycznych

Konkurencyjność

- ⇒ niezawodna realizacja Strategii Europa 2020
- ⇒ podnoszenie i zapewnianie jakości produktów i usług
- ⇒ daleko idące odbiurokratyzowanie i nadanie nowego kształtu realizacji unijnych programów pomocy

Edukacja

- ⇒ lepsze kształcenie i zagwarantowanie młodych przedsiębiorców, kadry kierowniczej i pracowników wykwalifikowanych jako najważniejsze zadanie z zakresu wspierania gospodarki

- ⇒ stworzenie elastycznego i drożnego systemu edukacji
- ⇒ podniesienie skuteczności kształcenia ogólnego z intensywną wczesną edukacją dzieci oraz przekazywanie wiedzy faktograficznej oraz kompetencji osobistych i społecznych
- ⇒ podniesienie atrakcyjności kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz rozszerzenie praktycznych elementów edukacji
- ⇒ podniesienie rangi kursów doskonalenia zawodowego i wolne od biurokracji uznawanie dyplomów w skali międzynarodowej
- ⇒ wzmacnianie praktycznych elementów edukacji w kształceniu akademickim i silne ukierunkowanie na interesy MSP

Flexicurity

- ⇒ promocja nowych form współpracy wewnątrz zakładowej łącznie z polepszeniem zarządzania, w szczególności w czasach kryzysu oraz wyraźne podwyższenie produktywności
- ⇒ daleko idące uelastycznienie czasu pracy (w wymiarze dziennym, tygodniowym, rocznym oraz w przeciągu całego życia) oraz promocja wielowymiarowego świata pracy
- ⇒ wspieranie aktywności zawodowej kobiet oraz osób starszych
- ⇒ zrównoważone wspieranie mobilności oraz prowadzenie celowej polityki migracyjnej bez połączenia z limitami dochodowymi
- ⇒ Wspieranie materialnej i niematerialnej partycypacji pracowników oraz wykorzystanie energii socjalnej
- ⇒ Bardziej silne ukotwiczenie zasad etyki przedsiębiorstwa oraz ustanowienie przejrzystości i namacalności
- ⇒ Intensywna promocja uczenia się od siebie oraz rozwoju personalnego i organizacyjnego jako najważniejszego pola innowacyjności dla gospodarki nadbałtyckiej

Innowacje, badania naukowe i rozwój

- ⇒ wykorzystanie różnorodności kulturowej i uzgodniony regionalny podział pracy zgodnie ze specyficznymi atutami
- ⇒ koncentracja na dziedzinach stanowiących wąskie gardła wraz z ich potencjałem rozwojowym: energetyka, ochrona klimatu i środowiska, zdrowie,

możliwości przetwarzania informacji i rozwiązywania problemów, elektroniczne systemy produkcji i komunikacji oraz rozwój kadr i organizacji

- ⇒ konsekwentne ukierunkowanie na interesy małej i średniej przedsiębiorczości
- ⇒ nieskupianie się na klastrach zaawansowanej technologii, lecz ukierunkowane na klienta, szeroko rozumiane promowanie innowacji
- ⇒ transfer innowacji oraz prace badawczo-rozwojowe na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw jako zadanie obowiązkowe szkół wyższych i uniwersytetów
- ⇒ poprawa współpracy pomiędzy szkołami wyższymi i uniwersytetami z jednej, a małymi i średnimi przedsiębiorstwami z drugiej strony
- ⇒ rozwijanie ukierunkowanych tematycznie centrów kompetencji przez szkoły wyższe i uniwersytety wspólnie z Izbami
- ⇒ budowa sieci promocji innowacji na rzecz małej i średniej przedsiębiorczości w całym basenie Morza Bałtyckiego

Podatki i opłaty na cele socjalne

- ⇒ stworzenie przejrzystego, prostego prawa podatkowego o jak najwyższym stopniu sprawiedliwości podatkowej
- ⇒ zwiększenie kapitału własnego i możliwości inwestycyjnych dla małych i średnich przedsiębiorstw
- ⇒ zwiększenie odpowiedzialności własnej i bardziej zdecydowane oddzielenie opłat na cele socjalne od pracy
- ⇒ ukierunkowanie podatków i opłat na cele socjalne na tworzenie silnych zachęt dla innowacji

Zaopatrzenie w kapitał

- ⇒ poprawa stopy zysku i zaopatrzenia w kapitał własny w małych i średnich przedsiębiorstwach
- ⇒ zwiększenie zachęt dla instytucji kredytowych w celu przekazywania funduszy pomocowych dalej
- ⇒ tworzenie regionalnych wspólnot gwarancyjnych, mogących liczyć na lepsze kontrgwarancje publiczne
- ⇒ tworzenie regionalnych funduszy dla małych i średnich przedsiębiorstw w celu zapewnienia kapitału ryzyka i udziałów kapitałowych
- ⇒ stworzenie bałtyckiego banku inwestycyjnego dla małych i średnich przedsiębiorstw

Kooperacje międzynarodowe

- ⇒ szczególne wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w celu wykorzystania dużych potencjałów wzrostu w stosunkach gospodarczych z zagranicą
- ⇒ usuwanie barier i wspieranie mobilności oraz wzmacnianie kontaktów osobistych
- ⇒ stworzenie wspólnomyślnych regulacji przewidującej wyjątek od obowiązku wizowego w Obwodzie Kaliningradzkim
- ⇒ opracowanie wspólnej koncepcji strategicznej dla małej i średniej przedsiębiorczości w Rosji, na Białorusi i Ukrainie

Samorząd gospodarczy

- ⇒ dostrzeżenie i wzmocnienie izb jako głównych instytucji promujących małą i średnią przedsiębiorczość w basenie Morza Bałtyckiego
- ⇒ intensywne przekazywanie zadań regulacyjnych izbom w celu efektywnego kosztowo, bliskiego przedsiębiorstwom świadczenia usług z jednej ręki
- ⇒ uchwalenie porównywalnej ustawy dotyczącej samorządu gospodarczego we wszystkich krajach bałtyckich
- ⇒ wzmacnianie świadomości przedsiębiorców co do znaczenia innowacji, edukacji, zapewniania jakości i współpracy międzynarodowej
- ⇒ koncentracja instytucji wspierających i stworzenie jednolitej sieci współpracy na szczeblu regionalnym i ogólnobałtyckim w celu wspierania małych i średnich przedsiębiorstw

Rozdział 2

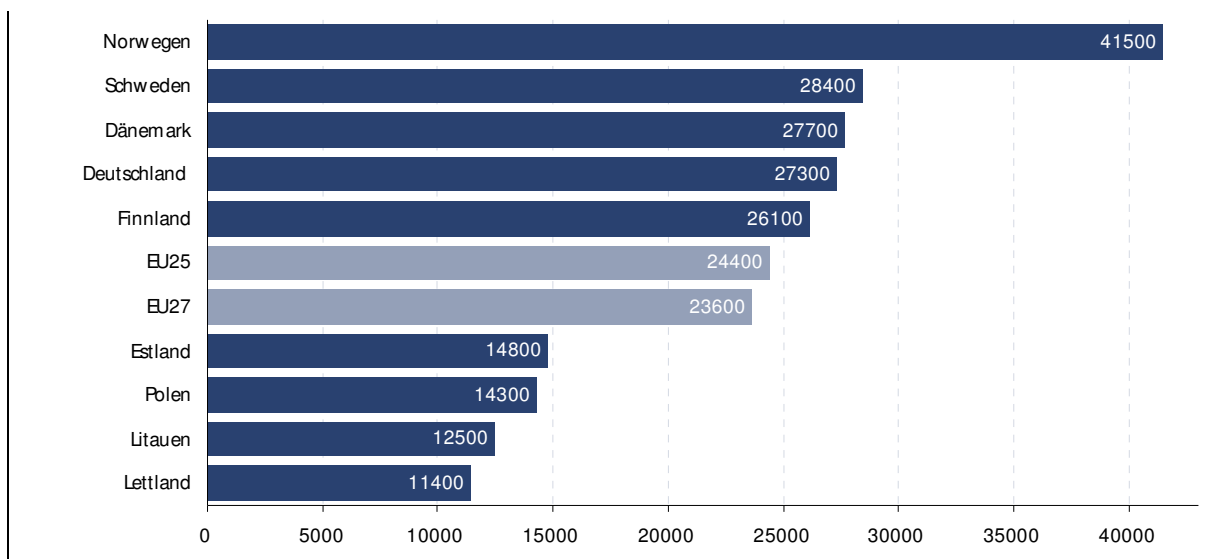
Mała i średnia przedsiębiorczość w basenie Morza Bałtyckiego¹

W poniższych analizach i prognozach rozwój w poszczególnych państwach nadbałtyckich oraz dla całego regionu jest opisany przy pomocy wybranych wskaźników. Dokonane porównania mają jedynie pokazać i uwidocznic różne drogi rozwoju, nie powinny być jednak rozumiane jako miara dla przyszłych celów oraz dróg rozwojowych poszczególnych państw lub podregionów.

Rozwój makroekonomiczny

Basen Morza Bałtyckiego może pochwalić się od połowy lat 90. XX wieku wysokimi wskaźnikami wzrostu. Zwłaszcza w (byłych) krajach przechodzących transformację ustrojową dynamika wzrostu gospodarczego była wyraźnie wyższa od średniej dla 15 krajów starej Unii w okresie od 1995 do 2009 roku. Ale także Finlandia, Szwecja i Norwegia notowały wzrost znacznie szybszy od średniej unijnej. Dania i Niemcy natomiast znalazły się pod tym względem poniżej średniej unijnej. Najnowsze przemiany w regionie Morza Bałtyckiego charakteryzują się zatem znacznymi nierównościami pod względem wzrostu gospodarczego.

Produkt krajowy brutto na głowę mieszkańca, 2009, standard siły nabywczej, w euro

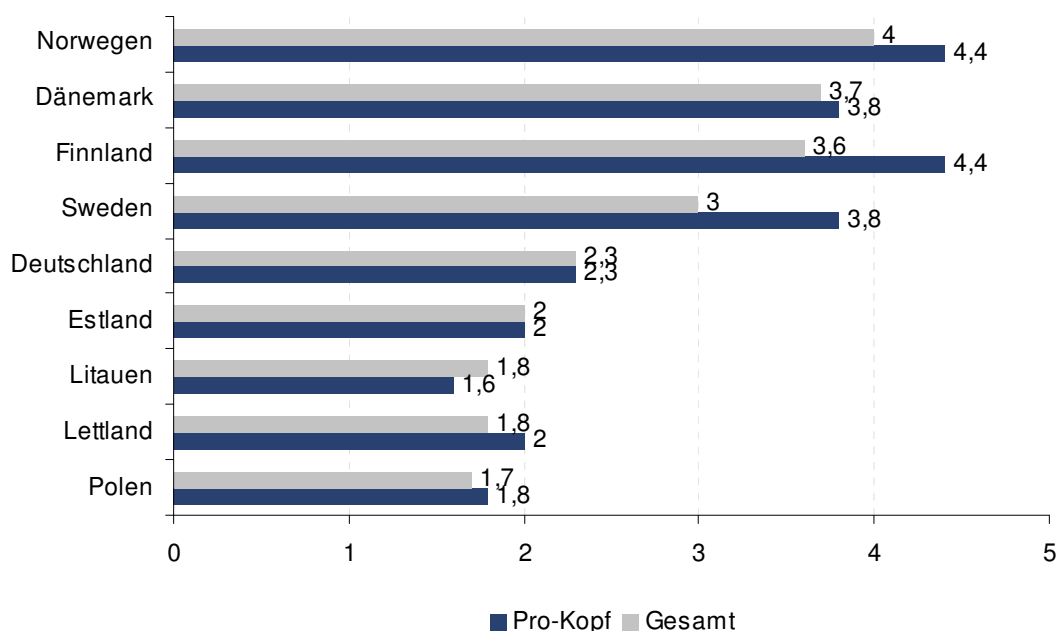
Źródło: EUROSTAT (2010); prezentacja HWWI.

¹ Rozdział 2 opiera się w znacznej mierze na

a) Hamburg Institute of International Economics, in Baltic Education, Hanse-Parlament, Hamburg 2008
b) Politische Rahmenbedingungen und Förderungen von Handwerk und Mittelstand im Ostseeraum, Hanse-Parlament, Hamburg 2006

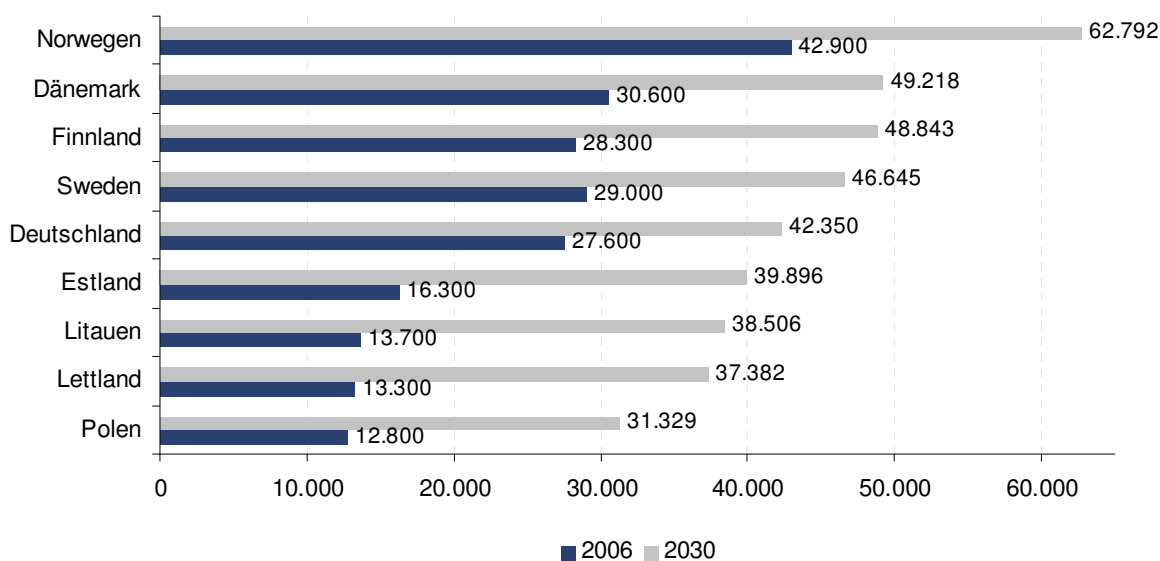
Przemiany w basenie Morza Bałtyckiego charakteryzują się zarazem usuwaniem dysproporcji pomiędzy Wschodem a Zachodem. Gospodarki nowych krajów UE podlegają konwergencji w stosunku do wyższego poziomu rozwoju i wyższego standardu życia w zachodnich krajach nadbałtyckich. Obecnie wzrost gospodarczy w grupie stosunkowo młodych krajów UE jest bardzo zróżnicowany. Wysokie wskaźniki wzrostu występują głównie w regionach metropolitalnych – zwłaszcza stołecznych. Procesy konwergencji będą postępowały dalej, a różnice dochodów pomiędzy „stosunkowo bogatymi“ a „stosunkowo ubogimi“ państwami nadbałtyckimi będą z biegiem czasu nadal się zmniejszały. Do roku 2030 realny produkt krajowy brutto na głowę mieszkańca wzrośnie we wschodnich państwach nadbałtyckich przypuszczalnie bardziej niż w zachodnich państwach nadbałtyckich. Mimo to różnice w poziomie dochodów na głowę mieszkańca pomiędzy krajami basenu Morza Bałtyckiego będą jeszcze znaczne nawet w roku 2030.

PKB, prognoza na lata 2006–2030, średnia roczna realna stopa wzrostu w %

Źródło: FOOD AND AGRICULTURE ORGANISATION (FAO): World Agriculture: towards 2015/2030 Summary Report, Food and Agriculture Organisation of the United Nation, Rzym 2002.

Dochód na głowę mieszkańca, SSN, 2006 i 2030

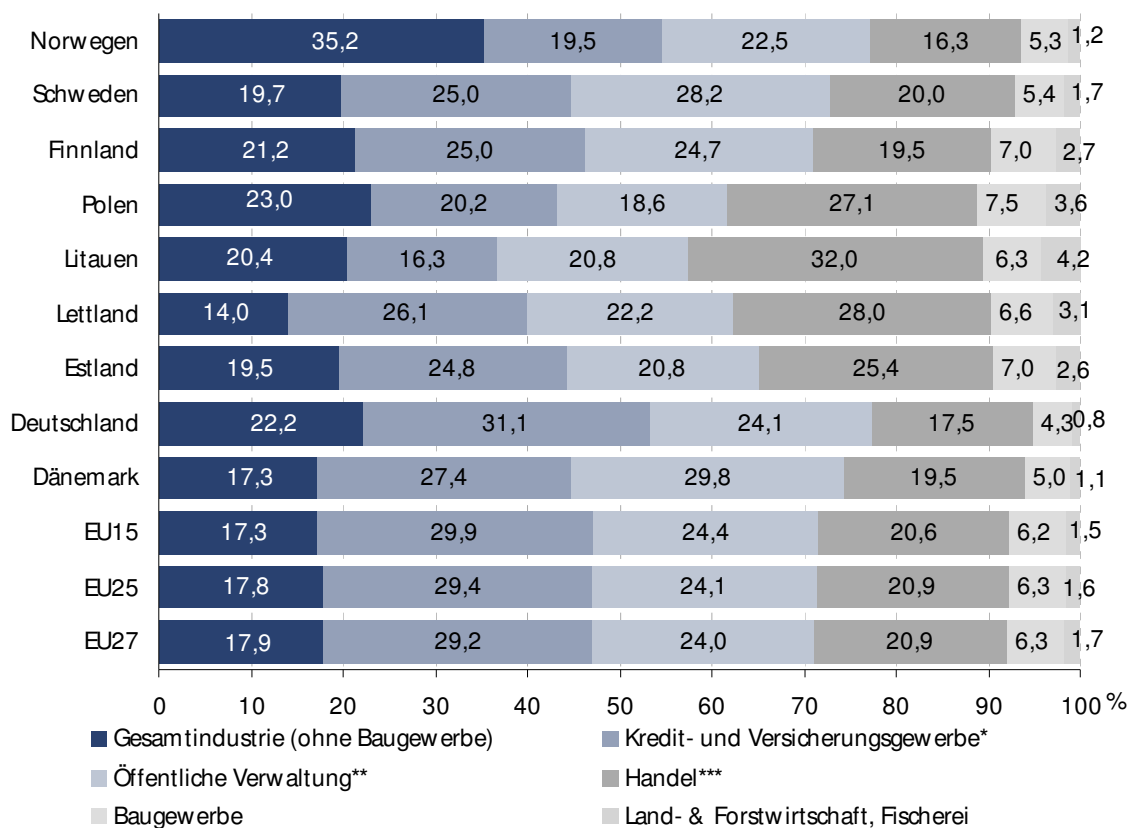

Źródło: FAO: Report i EUROSTAT: Zestawy danych; obliczenia HWWI.

Struktura gospodarki

Trzy kraje skandynawskie – Norwegia, Dania i Szwecja mają udział sektora usług wyższy od średniej dla krajów UE 15- i UE 25. Interesujący jest identyczny udział rolnictwa i leśnictwa w Finlandii i Estonii, wynoszący 2,7% wzgl. 2,6 % w roku 2009. Polska, Litwa i Łotwa mają relatywnie największy udział rolnictwa i leśnictwa, znacznie przekraczający jeszcze średnią dla krajów UE 25. Generalnie można na tej podstawie powiedzieć, że w krajach postkomunistycznych ewolucja w kierunku społeczeństwa usług nie jest jeszcze zakończona. Przyszły rozwój nowych państw członkowskich UE w basenie Morza Bałtyckiego będzie zależał m.in. od tego, w jakim tempie będzie się dokonywał proces dochodzenia do społeczeństwa usług i jakie nisze produktowe zajmą te nowe przedsiębiorstwa.

Struktura gospodarki państw bałtyckich w roku 2009, w %

* Sektor kredytowy i ubezpieczeniowy, sektor gruntów i mieszkań, wynajem majątku ruchomego, wykonywanie usług głównie dla przedsiębiorstw.

** administracja publiczna, obrona, ubezpieczenia społeczne, edukacja, zdrowie, weterynarstwo, praca socjalna, wykonywanie innych usług publicznych lub osobistych, gospodarstwa domowe

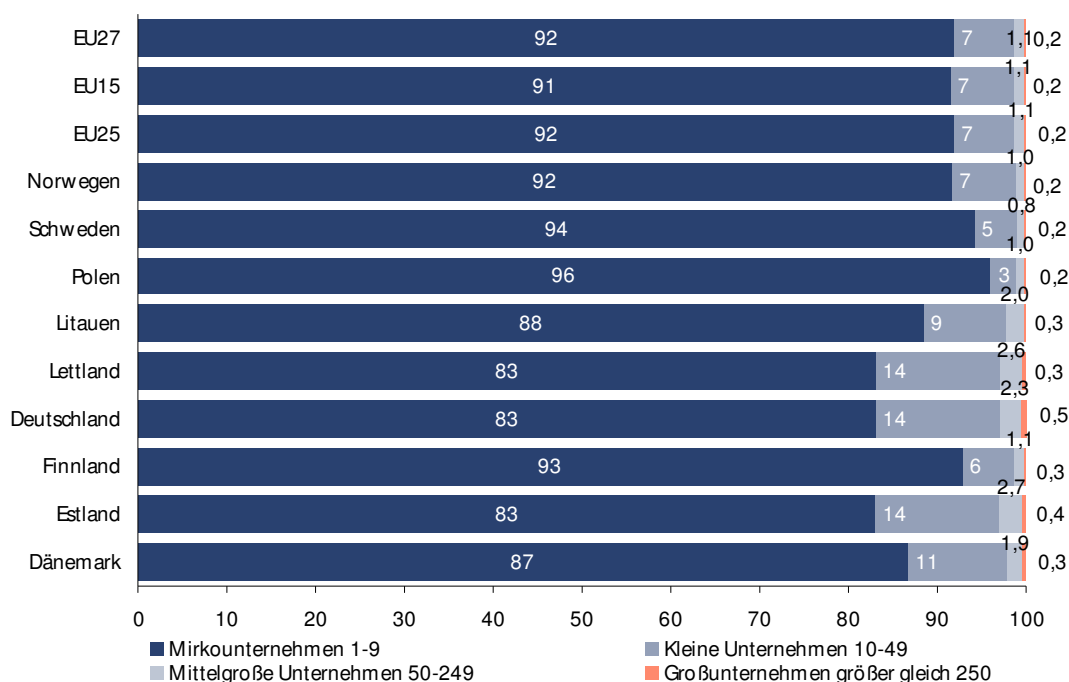
*** handel, konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych oraz przyrządów, hotele i restauracje, komunikacja i przekazywanie informacji.

Źródło: EUROSTAT: Zestawy danych.

Małe i średnie przedsiębiorstwa

MSP mają pokaźny udział w całej gospodarce i w zatrudnieniu w Europie. 99% wszystkich zakładów pracy w Unii Europejskiej to małe i średnie przedsiębiorstwa; przypada na nie około dwóch trzecich wszystkich miejsc pracy w sektorze prywatnym w Europie. Przedsiębiorstwo w UE zatrudnia średnio 6,4 osób. Mikroprzedsiębiorstwa (1–9 pracowników) stanowią dominującą formę zakładów pracy w takich krajach jak Polska (96%) i Szwecja (94%), podczas gdy udział małych i średniej wielkości przedsiębiorstw (10–250 pracowników) jest stosunkowo wysoki w Estonii, w Niemczech i na Łotwie. W niektórych branżach, takich jak sektor odzieżowy, budownictwo i przemysł meblowy na MSP przypada ponad 80% pracowników.

Wielkość przedsiębiorstw w regionie Morza Bałtyckiego, 2008, w % *)**)

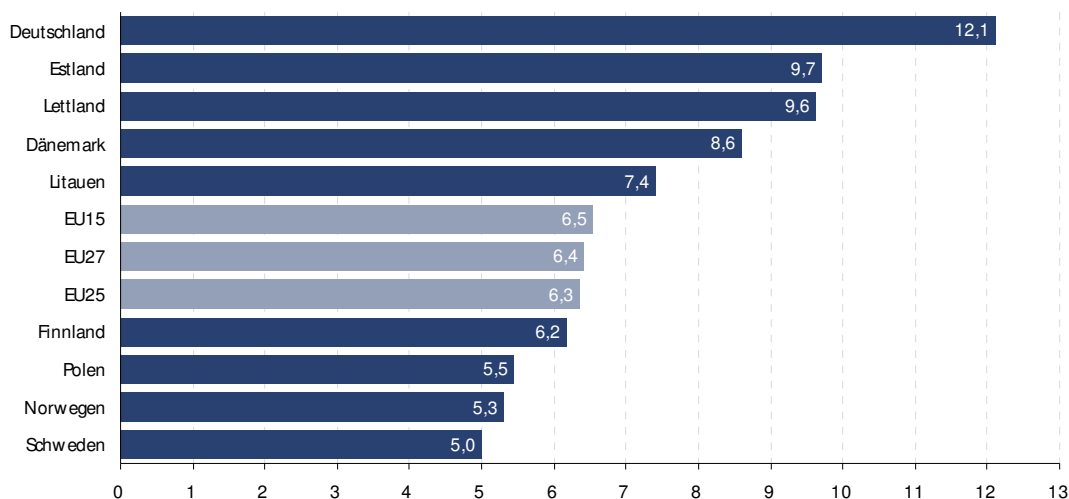

Źródło: EUROSTAT: Zestawy danych; obliczenia HWWI

* bez usług kredytowych, ubezpieczeniowych, kapitałowych i sektora publicznego ** bez krajów UE 15

Zwraca uwagę to, że akurat w małych krajach, takich jak trzy państwa bałtyckie i Dania średnia wielkość przedsiębiorstw przekracza średnią dla krajów UE 15 i UE 25. Natomiast Polska ma strukturę wielkości poniżej średniej dla krajów UE 15 i UE 25.

Średnia struktura wielkości przedsiębiorstw w roku 2008, w %

Źródło: KOMISJA EUROPEJSKA (EC) (2007): Observatory of European SMEs, Analytical report, Bruksela

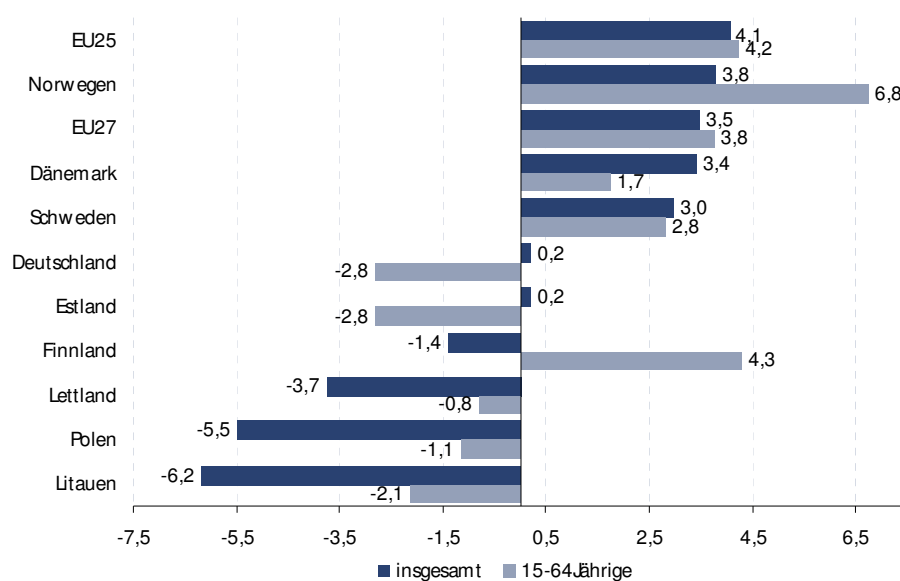
Ludność

Ludzie i ich wiedza to kluczowe czynniki produkcyjne. Dlatego rozwój demograficzny ma ogromne znaczenie dla perspektyw regionu Morza Bałtyckiego na przyszłość. Rozwój demograficzny w krajach basenu Morza Bałtyckiego wykazywał w ostatnich latach znaczne różnice. Wyraźnemu spadkowi liczby ludności we wschodniej części tego regionu towarzyszył wzrost liczby ludności w części zachodniej. To zróżnicowanie geograficzne dotyczy również zmian liczby ludności zawodowo czynnej. O ile liczba ludności zawodowo czynnej w Norwegii, Danii, Finlandii i Szwecji od 1995 r. wzrastała, to silna migracja netto od 1990 r. doprowadziła do ogromnego spadku liczby ludności zawodowo czynnej w Polsce i krajach bałtyckich.

Przyszły rozwój demograficzny w basenie Morza Bałtyckiego będzie charakteryzował się spadkiem liczby ludności przy jednoczesnym starzeniu się społeczeństwa. Przyczyną jest utrzymująca się niska liczba urodzeń, stały wzrost średniej długości życia i tendencje migracyjne.

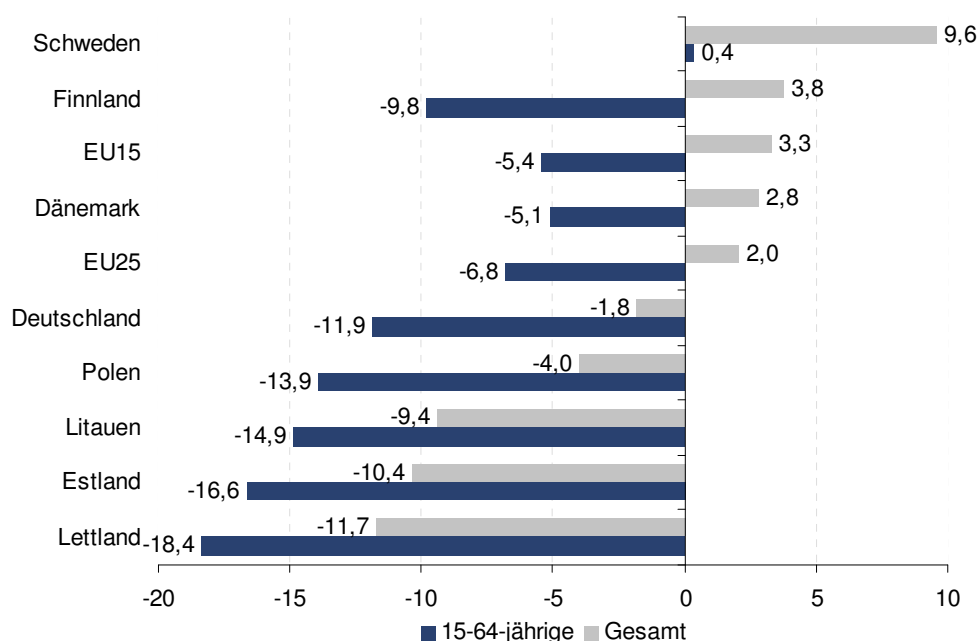
Prognoza demograficzna EUROSTAT na okres do 2030 r. wskazuje na coraz bardziej negatywną tendencję rozwojową dla krajów bałtyckich, Polski i Niemiec. Dla Szwecji, Danii i Finlandii prognozuje się natomiast niewielki wzrost liczby ludności. Jednocześnie jednak liczba ludności zawodowo czynnej w basenie Morza Bałtyckiego ulegnie zmniejszeniu. Liczba ludności spadnie do roku 2030 o 11,6%, czyli o ponad 11 milionów. Wzrostowi popytu na wykwalifikowanych pracowników wskutek postępujących zmian strukturalnych będzie zatem towarzyszył uwarunkowany demograficznie spadek potencjału ludności zawodowo czynnej.

Zmiany demograficzne, 1998–2008, w %

Źródło: EUROSTAT: Zestawy danych.

Prognoza demograficzna na lata 2006-2030

Jednocześnie pracownicy we wszystkich krajach basenu Morza Bałtyckiego będą się starzeć: coraz więcej osób pracujących będzie miało ponad 45 lat, natomiast liczba ludzi rozpoczynających życie zawodowe drastycznie spadnie. Ze względu na te tendencje rozwojowe należy oczekiwać niedoboru wykwalifikowanych pracowników – zwłaszcza w rzemiośle – który już teraz zaznacza się w licznych działach gospodarki. Poszczególni uczestnicy rynku oraz poszczególne kraje i regiony zaczynają ze sobą silnie konkurować o wykwalifikowanych pracowników i młodzież. Także związany z wiekiem spadek gotowości do podejmowania ryzyka oraz regionalnej i ponadregionalnej mobilności osób pracujących może mieć negatywny wpływ na dynamikę gospodarczą i zdolność do strukturalnych zmian gospodarczych.

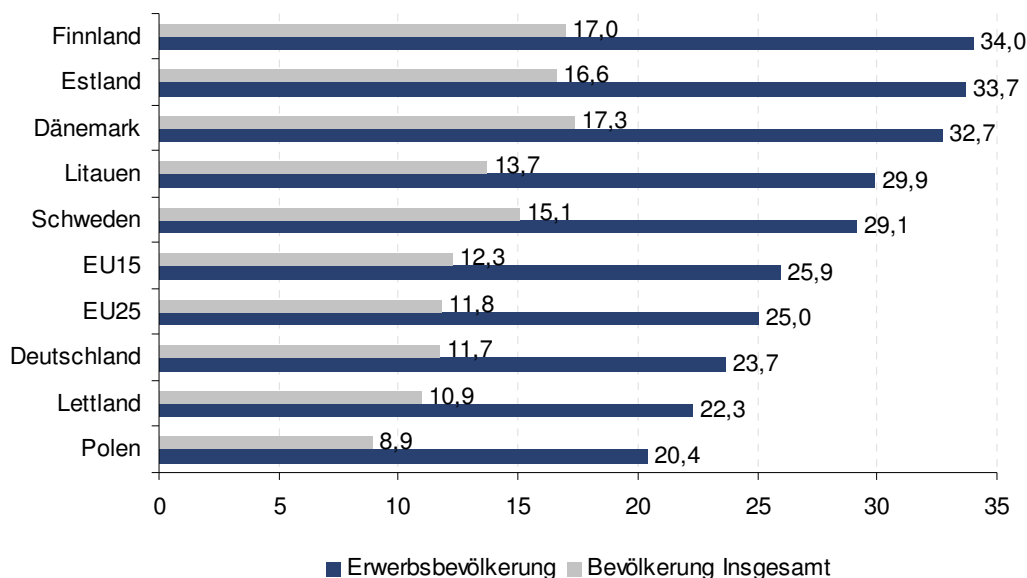
Gospodarka oparta na wiedzy

W obliczu postępujących zmian strukturalnych w kierunku opartych na wiedzy usług i działów przemysłu wciąż wzrasta znaczenie edukacji, nauki, badań naukowych i technologii dla sukcesu gospodarczego. Nowe technologie, wykwalifikowani pracownicy i utrwalaona zdolność do innowacji stanowią dla gospodarek narodowych istotne przesłanki wzrostu gospodarczego i zachowania konkurencyjności. Będzie to miało znaczne konsekwencje dla społeczeństwa: w coraz bardziej technicyzowanym świecie, który będzie charakteryzował się zawrotnym tempem procesów innowacji, wzrastają wymagania dotyczące kwalifikacji społeczeństwa i jego mobilności zawodowej.

Ponieważ tendencja polegająca na wzroście znaczenia usług i działów przemysłu opartych na wiedzy będzie szła w parze z rosnącym zapotrzebowaniem na wykwalifikowanych pracowników, „wiedza“ jest zasobem kluczowym dla przyszłości.

W skali ogólrnoeuropejskiej zasoby kapitału ludzkiego w basenie Morza Bałtyckiego są wyższe od przeciętnej, a zatem w dziedzinie gospodarki opartej na wiedzy istnieją w tym regionie znaczne potencjały rozwojowe.

Udział osób z wykształceniem wyższym w grupie osób od 15 do 64 lat oraz od 25 do 64)

Źródło: EUROSTAT: Zestawy danych.

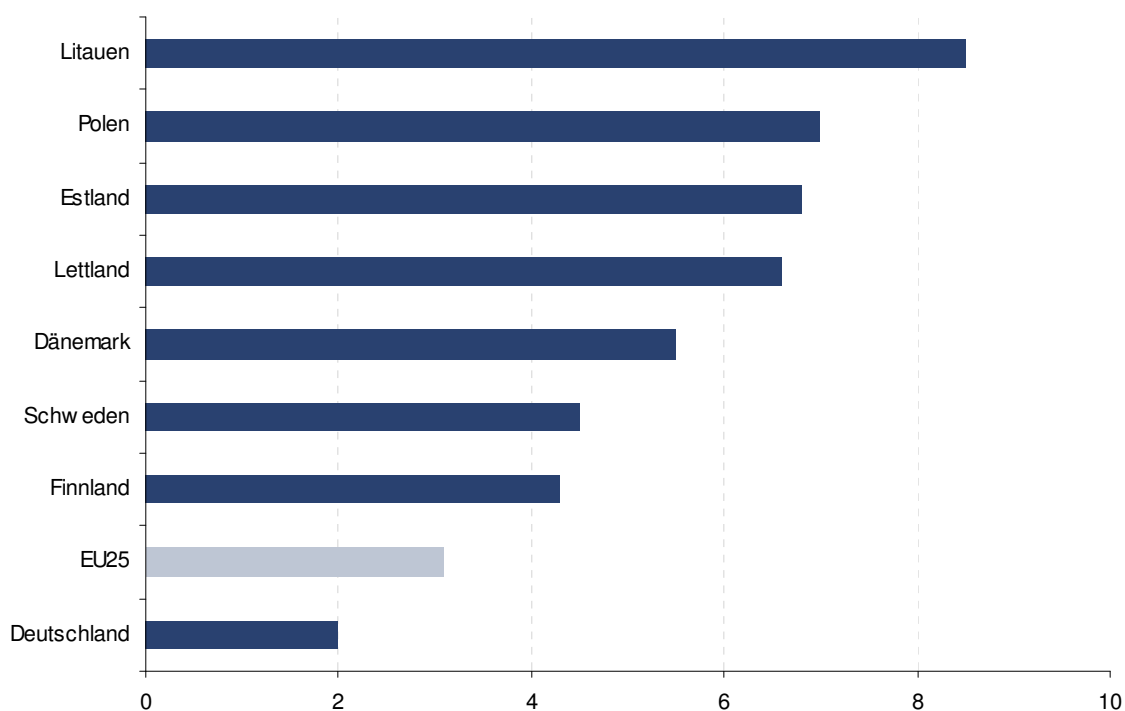
Stosunkowo dobra sytuacja pod względem ilości wykwalifikowanych pracowników i wyspecjalizowanie w opartych na wiedzy działach gospodarki znajduje odzwierciedlenie w międzynarodowej zdolności tych przedsiębiorców do innowacji. Jednak małe i średnie przedsiębiorstwa rzemieślnicze zawdzięczają swój narybek głównie kształceniu i doskonaleniu zawodowemu. Ta forma kształcenia silnie traci zaś na atrakcyjności w wielu krajach nadbałtyckich, co doprowadzi do powstania problemu z narybkiem. Także dla rzemiosła zdolność do innowacji – przede wszystkim innowacji produkcyjnych – jest ważnym czynnikiem konkurencyjności. W gospodarkach opartych na wiedzy wydatki na badania naukowe i rozwój są ważne dla przyszłego rozwoju, przy czym dla rzemiosła ważniejsze są przyrostowe innowacje produktowe i procesowe. Ta forma innowacji odbywa się przede wszystkim poprzez rozpowszechnianie wiedzy, transferowanej najlepiej za pośrednictwem mobilnych pracowników, ponieważ właśnie w rzemiosle jest to często wiedza związana z daną osobą (dorozumiana). Wiedza dorozumiana stanowi zatem wiedzę niekodyfikowalną, nie dającą się sformułować bezpośrednio. Można zatem na przykład skodyfikować technikę intarsji, ale doświadczenia stolarza posiadającego te umiejętności można rozpowszechnić tylko dzięki mobilności zawodowej pomiędzy dwoma przedsiębiorstwami. Dzięki mobilności pracowników można przekazywać specjalistyczną wiedzę dalej, zapewniać jej nowe połączenia i przewycięzać w ten sposób regionalne bariery dla rozwoju.

W przyszłości należy oczekiwać, że „przepaść pomiędzy Wschodem i Zachodem“ pod względem zdolności do innowacji i wkładu gospodarki opartej na wiedzy w rozwój gospodarczy pomiędzy krajami nadbałtyckimi będzie się zmniejszać. W toku

procesu nadrabiania zaległości przez kraje bałtyckie i Polskę znacznie zwiększą się zdolności badawczo-rozwojowe tych krajów. Gospodarki te będą przy tym czerpać korzyści z geograficznej bliskości czołowych krajów opartych na wiedzy – takich jak Finlandia i Szwecja. Przekazywanie wiedzy i informacji jest bowiem zależne od odległości. Im mniejsza odległość geograficzna pomiędzy poszczególnymi krajami, tym większa ich geograficzna współzależność rozwojowa. Ważną rolę w przekazywaniu wiedzy – także ponad granicami państw – odgrywają „kontakty twarzą w twarz” i transgraniczna mobilność pracowników, której intensyfikacji należy oczekiwać w związku z oczekiwanym dalszym usuwaniem barier dla mobilności.

Udział ankietowanych, którzy oczekują, że w ciągu następnych pięciu lat przeniosą się do innego kraju UE, 2005, w %

Źródło: Tom VANDENBRANDE (red.) (2006): Mobility in Europe: Analysis of the 2005 Eurobarometer survey on geographical and labour market mobility, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Dublin.

Na integrację rynków pracy w UE nadal znaczny wpływ mają bariery graniczne pomiędzy krajami, utrudniające mobilność pracy. Także basen Morza Bałtyckiego mimo przynależności większości położonych w nim państw do UE charakteryzuje się nadal poważnymi barierami dla mobilności, utrudniającymi transgraniczną integrację rynków pracy. Z uwagi na zmiany demograficzne i niebezpieczeństwo związane z tym niedoboru wykwalifikowanych pracowników w wielu krajach europejskich transgraniczna integracja rynków pracy ma wielką rangę z punktu widzenia wzmocnienia potencjałów rozwojowych regionów gospodarczych. Dotyczy to również basenu Morza Bałtyckiego.

Lista wyzwań i szans

1. Warunki ramowe będą w przyszłości sprzyjały raczej rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw, a optymalna wielkość firmy ulega zmniejszeniu. Aby wykorzystać związane z tym szanse z korzyścią dla wszystkich mała i średnia przedsiębiorczość potrzebuje jednak szerokiego wsparcia.
2. Głębokie zmiany strukturalne niosą ze sobą wielkie wyzwania dla małych i średnich przedsiębiorstw. Globalizacja wymaga zwłaszcza szybkości i elastyczności. Liczne zakłady rzemieślnicze nie wykorzystują jednak jeszcze w dostatecznym stopniu swoich potencjałów, są rzeczywiście jeszcze zbyt wolne i zbyt mało innowacyjne, a „tylko” około 20% to istotnie „czołówka”. Małe i średnie przedsiębiorstwa w nowych krajach UE bywają często bardziej głodne sukcesów, szybsze, bardziej innowacyjne i bardziej dynamiczne. W celu wykorzystania wszystkich potencjałów i uporania się z przemianami strukturalnymi mała i średnia przedsiębiorczość potrzebuje metodycznej pomocy, łagodzącej aktualne problemy, ułatwiającej niezbędne zmiany oraz ukierunkowanej metodycznie na średnio- i długoterminowe szanse.
3. Stabilną tendencją przeciwstawną globalizacji okazuje się nasilająca się regionalizacja i decentralizacja. Basen Morza Bałtyckiego jako duży region gospodarczy z różnymi kulturami, atutami i potencjałami swoich podregionów może wyciągnąć z tego szczególne korzyści. Ukierunkowana na szczególne atuty kooperacja podregionów w optymalny sposób sprzyja rozwojowi mniejszych i większych obszarów oraz międzynarodowej konkurencyjności basenu Morza Bałtyckiego.
4. Różnorodność kulturowa basenu Morza Bałtyckiego i odmienność poszczególnych krajów i regionów stanowi ogromną szansę. Odmienne doświadczenia i kultury skutkują innowacjami i dają możliwość uczenia się od siebie nawzajem. Transformacja w krajach Europy Środkowo-Wschodniej powoduje dużą dynamikę i różnorodne innowacje. Wspólna historia dawnej Hanzы stanowi mocny fundament śmiałego kształtowania przyszłości. Odmienne kultury stanowią atut, mogą one rozbijać zmurszałe struktury i stymulować innowacje; dlatego trzeba wzmacniać regionalne tożsamości i kultury.
5. Rozszerzenie UE na wschód i przyjęcie Polski, Litwy, Łotwy i Estonii przyniosło korzyści dla całego regionu i otworzyło nowe perspektywy rozwojowe. Istnieje intensywna współpraca z Norwegią, która nie jest członkiem UE. Współpraca z Rosją jest kwestią najwyższej wagi i wymaga dalszej intensyfikacji. Przy czym ścieżki rozwoju oraz poziom osiągnięty przez „stare” kraje UE nie powinny być miarą dla byłych krajów transformacji. Raczej należy wspierać specyficzne mocne strony całego regionu, szukać nowych dróg oraz poprzez intensywną współpracę uczestniczących państw dążyć do stworzenia silnego regionu o znaczeniu światowym.
6. Każdy region gospodarczy ma specyficzne atuty i słabe strony. Celem nie może być niwelacja i urowniłowka, lecz metodyczny rozwój i kooperatywne

wykorzystanie specyficznych atutów oraz aktywizacja sił napędowych, które mogą zrodzić się z różnic. Także różnice w wysokości kosztów pracy pomiędzy Wschodem i Zachodem utrzymują się jeszcze przez dłuższy czas. Ale zawsze na świecie znajdzie się ktoś, kto będzie jeszcze tańszy. Jest tylko jedna alternatywa: być lepszym, szybszym i bardziej innowacyjnym, dawać najwyższą jakość, oferować kompleksowe rozwiązania problemów i rosnąć w siłę dzięki byciu razem.

7. Nie ma alternatywy dla otwartych rynków. Kto odgradza się od innych, przegra! Poszczególne regiony gospodarcze wygrywały w historii zawsze dzięki większym, otwartym rynkom. Najbardziej zyskuje przemysł i handel zagraniczny. Rzemiosło zyskuje wewnątrz kraju na silnej gospodarce i wzroście outsourcingu z dużych przedsiębiorstw, działających w skali międzynarodowej, oraz jako współprzedsiębiorca na rynkach zagranicznych. Otwarcie i eksport nie mogą być jednak drogą jednokierunkową.
8. Sprostanie wyzwaniom przyszłości wymaga intensywnych kooperacji: „powiązania są ważniejsze niż produkty“. Technologie informacyjne są jakby stworzone do rozwiązywania tych problemów. Kooperacje pozwalają wspólnie wykorzystywać atuty, a jednak zachować samodzielność. Potrzebne jest zarządzanie zaufaniem i współpracą. Skuteczne kultury korporacyjne i kooperacyjne muszą być zorientowane na atuty, szeroko integrować ludzi i wykorzystywać kreatywny potencjał wszystkich umysłów. MSP potrzebują jednak specyficznych form pomocy do rozwoju działalności transgranicznej oraz do wykorzystywania szans i minimalizacji niebezpieczeństw. Niesie to ze sobą szczególne wyzwanie dla organizacji gospodarczych oraz polityków i administracji.
9. Nowe, dodatkowe miejsca pracy powstawały w minionych 20 latach prawie wyłącznie już tylko w małych i średnich przedsiębiorstwach. Ta tendencja w przyszłości jeszcze wyraźniej się nasili. Zwłaszcza w grupie mniejszych przedsiębiorstw i dzięki podejmowaniu działalności gospodarczej rodzi się duży potencjał wzrostu zatrudnienia. Natomiast firmy średniej wielkości znajdują się w prawie wszystkich krajach nadbałtyckich pod szczególną presją. Przejście od mniejszych do większych podmiotów gospodarczych, ożywienie małych i średnich manufaktur oraz wzmocnienie średniej wielkości podmiotów gospodarczych powinno zapewnić dobre szanse wzrostu. Konieczne są jednak polityczne warunki ramowe oraz wsparcie ukierunkowane na rozmaite interesy różnych klas wielkości małej i średniej przedsiębiorczości.
10. Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią ośnowę gospodarki. Jednocześnie stabilizują rozwój społeczny. Są zakorzenione w swoim regionie, potrafią wykorzystywać możliwości współpracy międzynarodowej, wzmacniają miejsce swojej działalności – nie przenosząc miejsc pracy za granicę. Gospodarka basenu Morza Bałtyckiego jest w szczególnym stopniu zdominowana przez małe i średnie przedsiębiorstwa, które stanowią około 99% wszystkich firm i na które przypada około 70% wszystkich miejsc pracy. Dzięki sprawnej małej i średniej przedsiębiorczości basen Morza Bałtyckiego otrzymuje znakomite możliwości wzmocnienia swojej pozycji gospodarczej i sprostania międzynarodowej

konkurencji. Basen Morza Bałtyckiego ma świetne perspektywy stania się innowacyjnym, silnym gospodarczo regionem o znaczeniu światowym.

11. Basen Morza Bałtyckiego dysponuje doskonałymi potencjałami w gospodarce opartej na wiedzy, w kształceniu uniwersyteckim oraz w badaniach naukowych i rozwoju. Zwłaszcza w małych i średnich przedsiębiorstwach pracownicy stanowią najcenniejszy kapitał. Jednak w odniesieniu do przyszłości zaznaczają się tu już wielkie niedobory. Zapewnienie młodych przedsiębiorców, wykwalifikowanych pracowników i kadry kierowniczej oraz wysokiego poziomu innowacji staje się dla małych i średnich przedsiębiorstw kwestią być albo nie być, a przez to najważniejszym zadaniem w dziedzinie wspierania małej i średniej przedsiębiorczości oraz rzemiosła.
12. Decydującym warunkiem trwałego sukcesu gospodarczego są doskonałe kwalifikacje na szerokiej płaszczyźnie. Małe i średnie przedsiębiorstwa mają szanse w skali kraju i w konkurencji międzynarodowej tylko pod warunkiem posiadania największej siły innowacyjnej i reprezentowania najwyższego poziomu jakości. Obie rzeczy wymagają najlepszych kwalifikacji. W tej mierze występują już dziś znaczne niedobory, które w przyszłości będą się jeszcze znacznie zwiększać, a tym samym w decydujący sposób ograniczać wzrost i innowacje. Zaznaczają się następujące trendy:
  - ⇒ Ze względu na rozwój demograficzny w prawie wszystkich krajach UE zdecydowanie spada liczba absolwentów szkół. Narasta konkurencja pomiędzy edukacją akademicką a zawodową oraz w łonie gospodarki o dobrze wykształconych pracowników wykwalifikowanych i kadre kierowniczą. Rzemiosło oraz mała i średnia przedsiębiorczość na razie przegrywały tę konkurencję o narybek, a bez daleko idącej poprawy sytuacji tak będzie nadal.
  - ⇒ W wielu krajach poziom kwalifikacji absolwentów szkół pozostawia wiele do życzenia. Wymagania gospodarki co do kwalifikacji są jednak wysokie i rosną. Do rzemiosła trafia jednak w coraz większym stopniu narybek już tylko z najniższych poziomów kwalifikacji. W stosunku do wysokich wymagań i konieczności niedobór kwalifikacji jest coraz wyraźniejszy.
  - ⇒ Odsetek absolwentów szkół, którzy wybierają kształcenie zawodowe, nieustannie spada, a w niektórych krajach nadbałtyckich osiągnął już bardzo niski poziom. Jednocześnie wzrasta liczba pracowników odchodzących z pracy ze względu na wiek. W niektórych krajach i regionach problemy te ulegają zaostrzeniu z powodu migracji, zwłaszcza najlepszych pracowników, co sprawia, że powstaje coraz większy niedobór wykwalifikowanych pracowników.
  - ⇒ Szczególnie duże są ilościowe i jakościowe niedobory w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw w dziedzinie narybku kadry kierowniczej i przedsiębiorców. Wyraźny niedobór przedsiębiorców istnieje już obecnie, a w przyszłości znacznie się zaostrzy.

- ⇒ Wymagania wobec kierownictwa przedsiębiorstw są wysokie i nieustannie się zwiększają. Z uwagi na globalizację oraz uwarunkowania UE rośnie zapotrzebowanie na międzynarodowe umiejętności i doświadczenia. Przedsiębiorcy i kadra kierownicza w MSP muszą dysponować zarówno dobrym wykształceniem zawodowym i doświadczeniem praktycznym, jak i solidnymi kwalifikacjami teoretycznymi.
  - ⇒ MSP zawdzięczały dotychczas swój narybek – przedsiębiorców, kadre kierowniczą i wykwalifikowanych pracowników – w głównej mierze kształceniu i doskonaleniu zawodowemu. Ta forma kształcenia silnie traci jednak na atrakcyjności w wielu krajach nadbałtyckich. Młodzież coraz wyraźniej preferuje studia w szkołach wyższych i na uniwersytetach. Ponieważ studia te są ukierunkowane głównie teoretycznie i w znacznym stopniu zaniedbują sprawy praktyczne, zwłaszcza MSP, wysoka liczba studentów nie zapewnia też odpowiednich młodych przedsiębiorców i kadry kierowniczej. Wspieranie przedsiębiorczości i kwalifikowane kształcenie na przedsiębiorcę stają się w coraz większym stopniu decydującym czynnikiem niedoboru. Próby usunięcia tego niedoboru muszą jednocześnie służyć realizacji ważnych zadań wspierania innowacji w rzemiośle oraz w małej i średniej przedsiębiorczości.
13. W kontekście elastycznego, a zarazem bezpiecznego kształtowania rynku pracy o wysokiej produktywności istnieją wyraźne różnice pomiędzy poszczególnymi państwami dające potencjał do uczenia się od siebie nawzajem. Wspierać należy nowe formy współpracy wewnątrzzakładowej łącznie z polepszeniem zarządzania, w szczególności w czasach kryzysu. Należy traktować rozwój personalny i organizacyjny jako ważne pola innowacyjności dla gospodarki nadbałtyckiej i odpowiednio je wspierać. Dzięki temu można nie tylko wyczerpać istniejące rezerwy wydajności, ale jednocześnie pobudzić szeroki potencjał innowacyjny i znaleźć nowe sposoby na opanowanie kryzysu.
14. Kooperacje mają duże i wciąż rosnące znaczenie. Basen Morza Bałtyckiego wydaje się jednak nadmiernie zorganizowany. Mnogość sieci współpracy, instytucji wspierających i transgranicznych powoduje wysoką czasochłonność i kosztochłonność koordynacji i bieżącej wymiany. Stawia to w obliczu problemów zwłaszcza małe i średnie przedsiębiorstwa, które potrzebują jednej osoby kontaktowej i usług z jednej ręki. W odniesieniu do małej i średniej przedsiębiorczości należy się skupić na rozwijaniu niewielkiej liczby sieci współpracy przy lepszym wzajemnym porozumieniu.
15. Dla małej i średniej przedsiębiorczości generalnie, a dla basenu Morza Bałtyckiego w szczególności rodzą się zasadniczo w średniej i dłuższej perspektywie znakomite szanse na przyszłość, które jednak nie są w wystarczający sposób dostrzegane, wykorzystywane i promowane przez polityków i administrację na wszystkich poziomach działania. Wyniki ankiety Parlamentu Hanzeatyckiego we wszystkich krajach nadbałtyckich stoją częściowo w sprzeczności z dobrze widocznymi możliwościami:

- ⇒ 40% izb i organizacji małej i średniej przedsiębiorczości stwierdza, że współpraca w ramach promocji gospodarki na szczeblu samorządowym i regionalnym nie jest wystarczająca.
- ⇒ 60% członków Parlamentu Hanzeatyckiego twierdzi, że mała i średnia przedsiębiorczość nie jest w wystarczającym stopniu dostrzegana przez polityków; 75% uskarża się na brak wsparcia politycznego.
- ⇒ Niewystarczające wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw przez administrację różnego szczebla stwierdza 75% izb i organizacji.
- ⇒ We wszystkich bez wyjątku sferach działania politycznego ponad trzy czwarte przedstawiciele małej i średniej przedsiębiorczości ocenia, że polityczne warunki ramowe i ustawodawstwo nie sprzyjają dalszemu rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości w ich regionie.

16. Małe i średnie przedsiębiorstwa nie wzywają przedwcześnie na pomoc państwa. Nawykły do działania na własną odpowiedzialność, brania swojego losu we własne ręce i także w przyszłości, wyężdżając siły, będą wykorzystywać swoje szanse. Przedsiębiorstwa muszą się szybko i elastycznie dostosowywać do zmieniających się dynamicznie ramowych warunków gospodarczych, a także poprzez swe innowacyjne działania nadawać im pożądaną przez siebie kierunek. W interesie dobra wspólnego mała i średnia przedsiębiorczość wymaga jednak takich politycznych warunków ramowych i rodzajów wsparcia, które umożliwi i ułatwi im wykorzystywanie szans.

17. Rzemiosło i inne MSP wyszły z międzynarodowego kryzysu finansowego oraz światowej recesji obronną ręką, niektóre stały się nawet mocniejsze. I właśnie w tych czasach kryzysu MSP ponownie okazały się głównymi stabilizatorami gospodarki i całego społeczeństwa. W przeciwieństwie do dużych przedsiębiorstw, małe i średnie firmy nie zareagowały na kryzys zwolnieniami, ale starały się utrzymać pracowników, którzy są najcenniejszym zasobem firmy, tak długo jak tylko możliwe. Ta ważna funkcja stabilizacyjna oraz skuteczne zarządzanie kryzysowe powinny stać się dla polityków i administracji wszystkich szczebli okazją do stworzenia warunków ramowych sprzyjających małym i średnim przedsiębiorstwom, co z kolei prowadzi do zrównoważonego wzrostu oraz zapobiega kryzysom w przyszłości. Sektor bankowy musi uznać, że ich spekulacje na rynkach kapitałowych doprowadziły do niewyobrażalnych miliardowych strat, a kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw charakteryzują się niższym ryzykiem i powinny dlatego być w przyszłości preferencyjną formą inwestowania.

Rozwój rzemiosła oraz MSP

Gospodarka w regionie Morza Bałtyckiego 2020

Małe i średnie przedsiębiorstwa regionu nadbałtyckiego posiadają potencjał, który pozwoli im do roku 2020 na osiągnięcie następujących celów.

- ⇒ Region Morza Bałtyckiego należy do trzech najbardziej innowacyjnych i prężnych regionów na arenie międzynarodowej
- ⇒ Głównym filarem tego znaczącego rozwoju jest sektor małych i średnich przedsiębiorstw
- ⇒ Małym i średnim przedsiębiorstwom udaje się lepiej przejść przez kryzys i są one ważnym stabilizatorem gospodarki i społeczeństwa
- ⇒ Nowe i dodatkowe miejsca pracy powstają przede wszystkim w małych i średnich przedsiębiorstwach, wzrost jest szczególnie widoczny w zakładach zatrudniających mniej niż 10 pracowników
- ⇒ We wszystkich państwach nadbałtyckich panuje pełne zatrudnienie począwszy od lat 2012-2014
- ⇒ Sektor MSP zapewnia ponad 80% wszystkich miejsc pracy
- ⇒ Przy elastycznych strukturach rynku pracy powstają nowe, pewne miejsca pracy; również w czasach kryzysu firmy rzemieślnicze oraz MSP starają się zatrzymać osoby zatrudnione tak długo jak to jest możliwe
- ⇒ Wszystkie państwa nadbałtyckie osiągają najwyższe standardy w zakresie oświaty i realizują intensywne powiązanie pomiędzy szkołami, uniwersytetami oraz przedsiębiorstwami
- ⇒ Region Morza Bałtyckiego jest zdecydowanie najbardziej popularnym celem imigracji wysoko wykwalifikowanej karydy menedżerskiej oraz specjalistów
- ⇒ Region nadbałtycki prowadzi politykę powiązania ekonomii z ekologią i również na płaszczyźnie wewnątrz zakładowej kładzie się duży nacisk na zdrowe warunki pracy, wysoki poziom samoodpowiedzialności oraz odnajdowanie sensu w życiu zawodowym
- ⇒ Zaufanie postrzegane jest jako niezbędna zasada oraz niezwykle ważna cecha kulturowa przyczyniająca się do zabezpieczenia dobrobytu oraz konkurencyjności

- ⇒ Realizuje się ścisłą współpracę pomiędzy uniwersytetami, instytucjami badawczymi oraz MSP i uzyskuje najwyższy poziom innowacyjności
- ⇒ 75% nowych zgłoszeń patentowych pochodzi z sektora MSP
- ⇒ Rozwój personalny i organizacyjny jest zdecydowanie najważniejszym polem realizowania innowacji
- ⇒ Poprzez współpracę wewnątrz zakładową wyzwana jest energia społeczna, której następstwa gospodarcze są tak daleko idące, że związane z nimi zyski są wyższe niż istniejące na płaszczyźnie międzynarodowej różnice w kosztach pracy
- ⇒ Gospodarka regionu nadbałtyckiego wykazuje najwyższą w świecie produktywność
- ⇒ Gospodarka regionu nadbałtyckiego jest liderem na światowym rynku kluczowych produktów, w szczególności w sektorze technologii energetycznych, ochrony środowiska i zdrowia oraz w zakresie realizacji rozwiązań „szytych na miarę”
- ⇒ Ponieważ kredyty dla małych i średnich firm regionu nadbałtyckiego są bezpieczniejsze niż kredyty udzielane dużym firmom, stosuje się dla nich preferencyjne stopy oprocentowania. Instytucje kredytowe ściśle współpracują z MSP
- ⇒ Prowadzenie działalności gospodarczej w regionie Morza Bałtyckiego charakteryzuje się cechami charakterystycznymi dla uczciwego kupca i odznacza rzetelnością, innowacyjnością, jakością, szybkością oraz elastycznością.
- ⇒ Państwa oraz podregiony nadbałtyckie współpracują ze sobą na bazie wzajemnego zaufania i tworzą sytuacje win-win, korzystne zarówno dla rynku lokalnego jak i całego regionu. Do współpracy włączane są również kraje nie należące do UE.
- ⇒ Wewnątrz Unii Europejskiej Region Morza Bałtyckiego pełni rolę przywódcy

Te ambitne cele można osiągnąć w ciągu najbliższych 10 lat, jeśli przedstawiciele polityki na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym tak ukształtują warunki ramowe aby były one sprzyjające małym i średnim przedsiębiorstwom i promowały ich rozwój. Można to osiągnąć realizując następujące cele i strategie.

Cele i strategie polityczne

Konkurencyjność

Wszelkie wzmacnianie konkurencyjności zgodnie ze wcześniejszą Strategią Lizbońską a teraz strategią Europa 2020 musi stanowić najwyższy priorytet, być intensywnie kontynuowane, a w przyszłości znacznie bardziej ukierunkowane na specyficzne uwarunkowania małych i średnich przedsiębiorstw. Niezwykle pilną sprawą jest wspieranie edukacji, innowacji oraz wzrostu i zapewnienia jakości produktów i usług.

Polityka wobec MSP musi być wiarygodna, ciągła i przewidywalna. Polityka gospodarcza i ustawodawstwo muszą być konsekwentnie ukierunkowane na specyficzne interesy małych i średnich przedsiębiorstw. Jeśli duże przedsiębiorstwa potrzebują innych rozwiązań, to powinny – stanowiąc mniejszość w gospodarce – otrzymać regulacje specjalne. Wszystkie ustawy oraz inne środki oddziaływania politycznego muszą zawierać solidną ocenę konsekwencji, łącznie ze skutkami finansowymi dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Szybkość i elastyczność to znakomite atuty małych i średnich przedsiębiorstw. Są one jednak krępowane przez niepohamowaną biurokrację, a przez to pozbawiane tych – w przyszłości jeszcze o wiele ważniejszych – atutów. Poza tym małe i średnie przedsiębiorstwa, które muszą kontentować się bardzo niewielkimi marżami zysku, są niezwykle wrażliwe na koszty. Zalew biurokracji powoduje jednak wielkie obciążenie kosztami. Szerokie odbiurokratyzowanie należy do najważniejszych form wsparcia dla małej i średniej przedsiębiorczości, a zarazem umożliwi państwu duże oszczędności. Do pilnych spraw należą między innymi

- ⇒ Szerokie odbiurokratyzowanie we wszystkich sferach działania państwa oraz „konkurencja systemów“ w basenie Morza Bałtyckiego. W sytuacji całkowicie otwartych granic rozwiązania przyjazne dla małej i średniej przedsiębiorczości w poszczególnych krajach mogą przełamać zastarzałe struktury w innych krajach i pobudzić regularną konkurencję o prowadzenie najlepszej polityki.
- ⇒ Regulacje specjalne i zwolnienie małych i średnich przedsiębiorstw z określonych nakazów i przepisów biurokratycznych, np. w dziedzinie statystyki, prawa podatkowego, prawa pracy, bhp itd.
- ⇒ Realizacja systemu zachęt dla pracowników administracji, który w wyraźnie odczuwalny sposób nagrodzi finansowo tych, którzy doprowadzą do największego odciążenia finansowego małej i średniej przedsiębiorczości.

Daleko idącego odbiurokratyzowania wymagają również unijne programy pomocy. Dzisiaj nie można zarekomendować żadnemu małemu ani średniemu przedsiębiorstwu ubiegania się o pomoc unijną, ponieważ obciążenie biurokratyczne

związane ze złożeniem wniosku, realizacją i rozliczeniem znacznie przekracza możliwe zyski. Jest to problem nie tyle Komisji Europejskiej, lecz przede wszystkim administracji poszczególnych krajów i podległych im instytucji, którym powierzono realizację i rozliczanie programów. Przeważają tu strategie zabezpieczające, które wytwarzają ogromną ilość przepisów, warunków i biurokracji i zupełnie nie są zainteresowane pozytywnym efektem wsparcia. Trzeba przyjąć założenie, że obecnie do jednej trzeciej funduszy pomocowych ulega zmarnowaniu na bezsensowne nakazy biurokratyczne. W przyszłości powinno się w sposób zobowiązujący ustalić górną granicę na poziomie 10%. Kontrole powinno się konsekwentnie powierzać doradcom podatkowym i biegłym rewidentom, zmieniając jej charakter z kontroli *input* na kontrolę *output*.

Edukacja

Basen Morza Bałtyckiego i jego mała i średnia przedsiębiorczość sprostają z powodzeniem międzynarodowej konkurencji tylko za sprawą największej siły innowacyjnej i najwyższej jakości. Wymaga to doskonałych kwalifikacji – są one najważniejszym zadaniem z punktu widzenia zapewnienia przyszłości i pomnażania dobrobytu. Prawdziwy skarb basenu Morza Bałtyckiego kryje się w głowach ludzi, w ich kreatywności, ich wiedzy, umiejętnościach i zaangażowaniu².

- ⇒ Trzeba na szeroką skalę rozwijać kształcenie ogólne i podnosić jego skuteczność; intensyfikacji i dowartościowania wymaga zwłaszcza wczesna edukacja dzieci. Edukacja musi dotyczyć wszystkich zdolności umysłowych i manualnych, przekazywać wiedzę faktograficzną na równi z kompetencjami osobistymi i społecznymi oraz przedsiębiorczością. Politechniczne elementy nauczania mogą przyczynić się do przeciwdziałania przeintelektualizowanemu ideałowi edukacji.
- ⇒ Trzeba na szeroką skalę rozwijać i dowartościowywać kształcenie zawodowe. Zmniejszający się, a w niektórych krajach już bardzo niski odsetek młodych ludzi, odbywających kształcenie zawodowe, budzi zaniepokojenie. Pilnym zadaniem jest zapewnienie wysokiej drożności pomiędzy kształceniem akademickim, ogólnym i zawodowym, tworzenie zróżnicowanych ścieżek kształcenia zgodnie z poziomem osiągnięć, wzmocnienie praktycznych elementów kształcenia, skuteczne podnoszenie jakości oraz rozszerzenie wpływu i kompetencji gospodarki i jej samorządów.
- ⇒ Doskonalenie zawodowe odbywa się w przedsiębiorstwie, z drugiej zaś strony wymaga w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw ponadzakładowych ośrodków edukacyjnych, które trzeba zapewnić w ramach samorządu gospodarczego. Te drogi kształcenia muszą być postrzegane i wspierane jako drogi kształcenia o tej samej wartości co akademickie drogi kształcenia oraz prowadzić w ramach systemów modułowych do uzyskiwania uznawanych w skali międzynarodowej dyplomów na wysokim poziomie.

---

² Ze względu na ogromne znaczenie oświaty i edukacji, Parlament Hanzeatycki opracuje i opublikuje w 2011 odrębną koncepcję „Polityka oświatowa”. Dlatego w tym miejscu jedynie streszczenie najważniejszych założeń i strategii.

- ⇒ Intensyfikacji wymaga wspieranie mobilności i zbieranie doświadczeń międzynarodowych już podczas kształcenia zawodowego oraz przez pracowników wykwalifikowanych i kadrę kierowniczą. Wolne od biurokracji systemy zaliczania i wzajemnego uznawania dyplomów kształcenia i doskonalenia zawodowego są tego decydującym warunkiem, sprzyjają jakości i zapewniają przejrzystość.
- ⇒ Kształcenie akademickie musi w znacznie większym stopniu zwrócić się ku sektorowi małych i średnich przedsiębiorstw. Przykładowo pilnie potrzebne są ścieżki kształcenia elit z dużym udziałem praktyki (dualne kierunki studiów) dla przedsiębiorców i kadry kierowniczej w małych i średnich przedsiębiorstwach zarówno w dziedzinie techniki, jak i w dziedzinie ekonomiki przedsiębiorstw.

Zapewnienie młodych, doskonale wykwalifikowanych przedsiębiorców, kadry kierowniczej i wykwalifikowanych pracowników zadecyduje o przyszłości małej i średniej przedsiębiorczości w basenie Morza Bałtyckiego, stanowi zatem najważniejsze zadanie z zakresu wspierania gospodarki.

Flexicurity

Rynki pracy w państwach regionu Morza Bałtyckiego wymagają wprowadzenia szerokiej elastyczności, która nie może jednak być ukierunkowana jednostronnie ze szkodą dla bezpieczeństwa pracowników. Należy wspierać nowe formy współpracy wewnątrz zakładowej łącznie z polepszeniem zarządzania, m.in. w czasach kryzysu oraz wyraźnym wzrostem produktywności.

Należy wprowadzić bardzo elastyczny wymiar czasu pracy, bez sztywnych granic. Zasadniczo pracować powinno się wtedy, kiedy w zakładzie jest praca. Po uzgodnieniu należy przejąć różne inne zadania lub poświęcić czas na naukę/dokształcanie lub wykorzystać jako czas wolny. Należy dążyć do daleko idącego uelastyczenia czasu pracy (w wymiarze dziennym, tygodniowym, rocznym oraz w przeciągu całego życia). Sztywne przepisy nakazujące od określonego wieku przechodzenie na emeryturę, powinny zostać zastąpione przez płynny sposób odchodzenia z życia zawodowego, możliwy również po skończeniu 70 roku życia. Wspierać należy również wielowymiarowe modele pracy, w których dochody uzyskuje się z kilku źródeł i tym samym zmniejsza się uzależnienie od jednego źródła i jednego przedsiębiorstwa.

W większości krajów basenu Morza Bałtyckiego konieczne jest zwiększenie stopnia aktywności zawodowej kobiet. Wymaga to miejsc pracy przystosowanych do potrzeb rodzin, elastycznego i odpowiedzialnego kształtowania czasu pracy, jobsharing, czyli dzielenia się etatem, zapewnienia opieki nad dziećmi zawierającej elementy wczesnego uczenia się, itp. Wspierać należy również aktywność zawodową osób

starszych, których praca powinna być przystosowana do ich doświadczeń oraz indywidualnych możliwości.

Intensywnie należy wspierać mobilność regionalną i międzynarodową. Ponadto konieczne jest prowadzenie ukierunkowanej polityki imigracyjnej, która nie może być powiązana z określonym limitem dochodów.

Negatywne skutki podziału pracy takie jak utrata sensu pracy lub wzrost kosztów socjalnych, muszą zostać przezwyciężone poprzez kompleksową wewnątrz zakładową współpracę, umożliwiającą dalszy rozwój produktywności przy wysokim poziomie jakości. Pracownicy nie mogą być redukowani do numeru z umowy o pracę i „sprzedawania” ich siły roboczej. Materialne i niematerialne partycypowanie pracowników zyskuje coraz bardziej na znaczeniu. Radość z niezależności staje się ważnym czynnikiem. W centrum społeczeństwa i gospodarki musi w przyszłości stać wolny i odpowiedzialny człowiek. Podejście całościowe, współpraca oraz odpowiedzialność budowane na podstawie wzajemnego zaufania prowadzą do wykorzystania we wszystkich dziedzinach życia zawodowego i prywatnego darmowej energii społecznej. Podczas gdy pracownicy stają się współ-przedsiębiorcami, pracodawcy powinni nadawać sens pracy pracownika. W taki sposób region Morza Bałtyckiego osiągnie nowy poziom międzynarodowej konkurencyjności: przedsiębiorstwa nie konkurują ze sobą na płaszczyźnie płac i kosztów pracy, a o najlepsze wykorzystanie energii społecznej.

Nowa ekonomia powinna być ekonomią pełną przejrzystości i namacalności – zwłaszcza dla pracowników, ale również dla klientów. W małych i średnich przedsiębiorstwach istnieje silniejsze zakotwiczenie zasad etyki przedsiębiorczości, ponieważ w tych firmach przejrzystość i bezpośrednia namacalność są o wiele bardziej wyraźne. W rzemiośle oraz innych małych i średnich przedsiębiorstwach człowiek cieszy się szczególnym uznaniem. Miejsca pracy nie są zagrożone, pracowników zatrudnia się nawet w czasach kryzysu.

W kontekście elastycznego a jednocześnie bezpiecznego kształtowania rynku pracy z wysoką produktywnością, w poszczególnych krajach regionu nadbałtyckiego istnieją wyraźne różnice pozwalające na uczenie się od siebie nawzajem. Należy traktować rozwój personalny i organizacyjny jako ważne pola innowacyjności dla gospodarki nadbałtyckiej i odpowiednio je wspierać. Dzięki temu można nie tylko wyczerpać istniejące rezerwy wydajności, ale jednocześnie pobudzić szeroki potencjał innowacyjny i znaleźć nowe sposoby na opanowanie kryzysu.

Innowacje, badania naukowe i rozwój

Basen Morza Bałtyckiego był historycznie rzecz biorąc jednym z najbardziej innowacyjnych regionów świata i także dziś dysponuje znakomitymi potencjałami innowacji, które trzeba rozbudzać i wykorzystywać. Konkurencję międzynarodową

można wygrać tylko pod warunkiem, że basen Morza Bałtyckiego będzie szybszy i lepszy niż inne regiony i znów stanie się najbardziej innowacyjnym obszarem świata.

- ⇒ Skuteczne strategie innowacji w basenie Morza Bałtyckiego muszą rozszerzać specyficzne dla tego regionu atuty, promować kooperację terytorialną w zakresie atutów i podziału pracy oraz wykorzystywać różnice kulturowe jako potencjał kreatywności.
- ⇒ Wyróżniające się pola innowacji sektora małych i średnich przedsiębiorstw dotyczą zwłaszcza wszystkich dziedzin, w których obecnie występują dotkliwie wąskie gardła. W dziedzinach stanowiących wąskie gardła: energetyce, ochronie klimatu i środowiska, ochronie zdrowia, możliwościach przetwarzania informacji i rozwiązywania problemów, elektronicznych systemach produkcji i komunikacji oraz w rozwoju kadr i organizacji basen Morza Bałtyckiego dysponuje zarówno znakomitymi możliwościami dydaktycznymi i naukowo-badawczymi, jak i wielkim potencjałem przedsiębiorczości, dzięki czemu powstają tu szczególnie obiecujące przesłanki prowadzenia planowej polityki innowacyjnej.
- ⇒ Wspieranie badań naukowych i rozwoju przez państwo oraz realizacja zadań w tym zakresie przez uniwersytety i szkoły wyższe musi znacznie bardziej intensywnie i konsekwentnie zwracać się do małej i średniej przedsiębiorczości.
- ⇒ Wspieranie rozwoju klastrów zaawansowanej technologii jest ważną częścią prowadzonej polityki wspierania innowacji. Szczególnie intensywnie powinno się jednak również realizować promocję innowacyjności w małych i średnich przedsiębiorstwach. W tym względzie potrzebna jest ukierunkowana na klienta definicja innowacji i szerzej rozumiana polityka wsparcia, uwzględniające w szerokim stopniu rozwój odpowiednio dostosowanych technik i nowych produktów, nowe formy organizacyjne i włączanie pracowników do procesów innowacji lub transferu technologii.
- ⇒ Transfer innowacji, tak ważny dla małych i średnich przedsiębiorstw, musi stać się wiążącym zadaniem obowiązkowym szkół wyższych i uniwersytetów. Prace pisane w ramach studiów i prace dyplomowe powinny konsekwentnie nawiązywać do zadań rozwojowych małych i średnich przedsiębiorstw.
- ⇒ Współpraca pomiędzy szkołami wyższymi i uniwersytetami a małymi i średnimi przedsiębiorstwami musi być znacznie udoskonalona i rozszerzona. Funkcje pośredniczące mogą wziąć na siebie izby jako doskonałe instytucje wspierające małą i średnią przedsiębiorczość.
- ⇒ Szkoły wyższe i uniwersytety powinny razem z izbami w całym basenie Morza Bałtyckiego rozwijać ukierunkowane tematycznie centra kompetencji, stanowiące siłę napędową i platformę rozwoju innowacji dla małych i średnich przedsiębiorstw, zapewniające transfer wiedzy i technologii oraz realizujące

zadania badawczo-rozwojowe. Dzięki intensywnej kooperacji te centra kompetencji mogą tworzyć kompletne oferty obejmujące transfer, doradztwo, badania naukowe i rozwój, doskonalenie zawodowe itd. i zapewniać świadczenie wszystkich usług potrzebnych MSP z jednej ręki.

- ⇒ Te poszczególne centra kompetencji utworzą ogólnobałtycką sieć współpracy, która zajmie się wszystkimi istotnymi zagadnieniami małej i średniej przedsiębiorczości. Centrum koordynacyjne sieci ogólnobałtyckiej powinno zapewnić współpracę i działać jako motor, koordynator, think tank i usługodawca na rzecz nieustannej realizacji strategii kształcenia i innowacji dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Podatki i opłaty na cele socjalne

Podatki nie wydają się generalnie zbyt wysokie. Wysoko rozwinięta gospodarka narodowa wymaga również sprawnego państwa, posiadającego możliwości finansowania i inwestowania, które pozwoli na stworzenie infrastruktury, zapewnienie edukacji badań naukowych i rozwoju oraz realizację zadań z zakresu bezpieczeństwa socjalnego. Decydujące znaczenie ma przejrzyste, proste prawo podatkowe o jak najwyższym stopniu sprawiedliwości podatkowej.

W celu utrzymania łącznych przychodów z podatków mała i średnia przedsiębiorczość pilnie potrzebuje ulg, które metodycznie wzmocnią zasoby kapitału własnego i siłę inwestycyjną małych i średnich przedsiębiorstw.

Basen Morza Bałtyckiego nie wytrzyma konkurencji z krajami o niskich wynagrodzeniach. Jego szanse polegają na sile i tempie innowacji, na znakomitych kwalifikacjach pracowników oraz na najwyższej jakości produktów i usług. Muszą się z tym wiązać wynagrodzenia wyższe od przeciętnej. Głównym problemem rzemiosła oraz małych i średnich przedsiębiorstw są narastające pozapłacowe koszty pracy w wielu krajach nadbałtyckich. Niezbędne są konsekwentne oszczędności i przywrócenie większej odpowiedzialności własnej we wszystkich dziedzinach zabezpieczenia społecznego.

Ponadto musi na dużą skalę nastąpić oddzielenie składek na ubezpieczenia społeczne od pracy oraz finansowanie wydatków socjalnych z podatków. Koncepcja ta została już zrealizowana w niektórych krajach nadbałtyckich z dobrym skutkiem dla dobrobytu i zatrudnienia. Celem takiej polityki nie może być ujednoczenie kosztów pracy w basenie Morza Bałtyckiego na niższym lub niskim poziomie, lecz stworzenie warunków konkurencji na uczciwych warunkach.

Składki i opłaty na cele socjalne muszą być zasadniczo w większym stopniu ukierunkowane na to, by za ich pośrednictwem jednocześnie wspierać innowacje i zapewnić przedsiębiorstwom trwałe i skuteczne zachęty do innowacyjnego gospodarowania. Jeśli na przykład koszty socjalne, dziś powiązane z pracą, będą

finansowane częściowo za pośrednictwem opodatkowania energii i produktów związanych ze środowiskiem, wystąpią dwa bardzo pożądane efekty: z jednej strony spadną koszty pracy, ponieważ pozapłacowe koszty pracy będą finansowane z podatków. Jednocześnie dzięki opodatkowaniu skąpe zasoby energii i środowiska podrożeją, tworząc zachęty ekonomiczne dla innowacji w sferze energetyki i ekologii.

Zaopatrzenie w kapitał

Kapitał płynie tam, gdzie są najwyższe stopy zysku. Obecnie inwestowanie w akcje opłaca się bardziej niż inwestowanie w małe i średnie przedsiębiorstwa. Ta niezwykle szkodliwa dla gospodarki narodowej patologiczna sytuacja, która systematycznie pozbawia małą i średnią przedsiębiorczość niezbędnego kapitału, pilnie wymaga zasadniczych korekt. Pilnie konieczne są wszelkiego rodzaju działania na rzecz poprawy stopy zysku i zwiększenia kapitału własnego małych i średnich przedsiębiorstw w celu zabezpieczenia i tworzenia miejsc pracy.

Instytucje kredytowe muszą wyciągnąć wnioski z międzynarodowego kryzysu finansowego i rozpoznać, że udzielanie kredytów oraz inwestowanie w małe i średnie przedsiębiorstwa jest związane z porównywalnie najniższym ryzykiem i przyczynia się do wzmacniania całej gospodarki. W związku z tym należy odpowiednio kształtować warunki udzielania kredytów, a instytucje kredytowe powinny być prawdziwymi partnerami dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Dla instytucji kredytowych należy stworzyć lepsze zachęty do przekazywania funduszy pomocowych dalej. Trzeba zapewnić zwłaszcza bezproblemowe udostępnianie kapitału na innowacje i kapitału ryzyka, na przykład poprzez:

- ⇒ Rozszerzenie regionalnych wspólnot gwarancyjnych i ich lepsze wyposażenie w kontrgwarancje państwa.
- ⇒ Tworzenie regionalnych funduszy dla małych i średnich przedsiębiorstw w celu promocji innowacji z efektywnym kosztowo udostępnianiem kapitału ryzyka i udziałów kapitałowych.
- ⇒ Stworzenie bałtyckiego banku inwestycyjnego dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Współpraca międzynarodowa

We współpracy gospodarczej z zagranicą kryją się jeszcze w znacznej mierze niewykorzystane potencjały dla małej i średniej przedsiębiorczości. Aby wykorzystać te szanse, małe i średnie przedsiębiorstwa potrzebują szczególnych form wsparcia i pomocy, na przykład:

- ⇒ Zapewnienia szczegółowych informacji o poszczególnych krajach, kursów językowych, imprez informacyjnych, seminariów i doradztwa eksportowego itd.
- ⇒ Prowadzenia metodycznie przygotowywanych giełd kooperacji oraz doradztwa i asystowania w procesie współpracy po nawiązaniu pierwszego kontaktu.
- ⇒ Pośrednictwa w nawiązywaniu mających duże i rosnące znaczenie różnego rodzaju kooperacji transgranicznych na poziomie przedsiębiorstw oraz ich wspierania.

Szczególnie w rzemiośle działalność transgraniczna bywa często nawiązywana i promowana dzięki osobistym spotkaniom i obcokrajowcom, którzy pracują lub pracowali w danej firmie. Także transfer know-how odbywa się głównie za pośrednictwem konkretnych osób. Dzięki nowym formom wędrówek czeladników i mistrzów można przełamać zmurszałe struktury i skutecznie wspierać innowacje. Uczeniu się od siebie nawzajem oraz dalszemu rozwojowi i podnoszeniu jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego sprzyja w dużej mierze wymiana międzynarodowa. W kontekście jej ogromnego znaczenia mobilność w UE, a także w basenie Morza Bałtyckiego jest o wiele za mała. Bariery dla mobilności, takie jak przeszkody prawne i administracyjne, bariery językowe, brak uznawania dyplomów kształcenia zawodowego, różnice gospodarcze i społeczne, a także koszty transakcji z powodu braku przejrzystości instytucjonalnej muszą być zdecydowanie usuwane.

Kraje sąsiadujące z UE – Rosja, Białoruś i Ukraina – muszą być bez ograniczeń włączone do współpracy. Szczególnie trudna jest w tym kontekście sytuacja w regionie Kaliningradu, ponieważ obowiązek wizowy stanowi prawie niemożliwą do przewyciężenia przeszkodę dla małych i średnich przedsiębiorstw. Pilnie potrzebna jest wspólna regulacja specjalna.

Zwłaszcza w Rosji organizacje gospodarcze uskarżają się na brak jednoznacznej politycznej koncepcji rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości i żądają z tego powodu obszernej ustawy o promocji małej i średniej przedsiębiorczości. Ponadto zaleca się, by Rosja, Białoruś i Ukraina, wykorzystując doświadczenia innych krajów nadbałtyckich, wspólnie opracowały i we wzajemnym porozumieniu zrealizowały koncepcję wspierania małych i średnich przedsiębiorstw generalnie i kooperacji transgranicznych w szczególności.

Samorząd gospodarczy

Małe i średnie przedsiębiorstwa nie mogą dysponować tak jak korporacje wewnętrznymi funkcjami sztabowymi, odpowiedzialnymi za rozmaite zadania związane z kierowaniem przedsiębiorstwem. W małych i średnich przedsiębiorstwach takie funkcje sztabowe i zadania wspierające muszą być realizowane zewnątrz w ramach samorządu gospodarczego. Izby są głównymi usługodawcami, którzy w

bliskim kontakcie z przedsiębiorstwami i niezawodnie zapewniają swoim członkom konieczną pomoc i wsparcie, oferując usługi o wymiernej wartości materialnej.

Funkcje regulacyjne powinny być, o ile to możliwe, przekazywane przez państwo izbom, tak aby można je było realizować bez zbędnej biurokracji w stosunku do małych i średnich przedsiębiorstw jako usługę świadczoną z jednej ręki. Izby potrafią realizować zadania regulacyjne w sposób bardziej efektywny kosztowo i bliższy przedsiębiorstwom niż państwo i idealnie łączyć je z zadaniami promocyjnymi. Zwłaszcza zadania dotyczące kształcenia i doskonalenia zawodowego, prawa działalności gospodarczej, ochrony środowiska i ochrony zdrowia powinny zostać przekazane samorządowi gospodarczemu, aby w większym stopniu były realizowane w ramach odpowiedzialności własnej gospodarki.

Zadaniem izb jest również jeszcze intensywniejsze i skuteczniejsze wzmocnienie świadomości przedsiębiorstw co do znaczenia innowacji, edukacji, zapewnienia jakości i międzynarodowych kooperacji, na przykład poprzez

- ⇒ Budowę systemów informacyjnych służących objaśnieniu obrazu świata zewnętrznego i wskazywaniu zagrożeń wynikających z rozwoju sytuacji na rynku.
- ⇒ Krajowe i międzynarodowe fora biznesu.
- ⇒ Programy edukacyjne i informacyjne w telewizji.
- ⇒ Programy edukacyjne uniwersytetów dostosowane do potrzeb gospodarki.

Jako główna instytucja służąca promocji małej i średniej przedsiębiorczości izby powinny być rozwijane, dostrzegane i wzmocniane. W tym celu oraz w celu zapewnienia i promocji współpracy międzynarodowej trzeba stworzyć w państwach nadbałtyckich porównywalną ustawę w sprawie wspierania małej i średniej przedsiębiorczości.

Na szczeblu regionalnym należy rozwijać sieci wspierania rzemiosła oraz małej i średniej przedsiębiorczości, aby połączyć wszystkie siły i skierować je konsekwentnie na małe i średnie przedsiębiorstwa. W tych sieciach izby powinny przejąć główną funkcję inicjatywną, koordynacyjną i kontaktową, włączając do nich zwłaszcza administrację publiczną, uniwersytety, szkoły wyższe i inne instytucje wspierające. Za pośrednictwem izb jako głównego partnera kontaktowego przedsiębiorstwa mogą wykorzystać wszystkie potencjały regionu.

W ramach tych sieci zadaniem izb jest także stałe włączanie interesów małej i średniej przedsiębiorczości do działalności partnerów sieci (polityków, administracji, uniwersytetów, szkół wyższych itd.). Obowiązki informacyjne, takie jak prawa izb do współdziałania powinny być jasno uregulowane w ustawie o wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości.

Poszczególne sieci regionalne powinny być intensywnie włączane do ogólnobałtyckiej wspólnej sieci rozwoju i wspierania rzemiosła oraz małej i średniej

przedsiębiorczości. Taka wspólna sieć współpracy małej i średniej przedsiębiorczości powinna objąć najrozmaitsze istniejące sieci i instytucje wspierające, tak aby zarówno na szczeblu lokalnym i regionalnym, jak i ogólnobałtyckim stworzyć w miarę możliwości jednolitą sieć wsparcia, oferującą małym i średnim przedsiębiorstwom wszystkie najistotniejsze usługi z jednej ręki. Instytucje wspierające muszą zapewnić to ujednoczenie i koordynację, nie wolno im obciążać tym przedsiębiorstw.

Dzięki takiej jednolitej sieci wsparcia na szczeblu regionalnym i ogólnobałtyckim można optymalnie wspierać także transgraniczną działalność małych i średnich przedsiębiorstw, innowacje i uczenie się od siebie nawzajem, wykorzystywanie regionalnych atutów i kultur oraz regionalny podział pracy. Zadaniem wspólnej sieci ogólnobałtyckiej, która musi być koordynowana przez centralę usługową, i podsieci regionalnych jest wszelkiego rodzaju wspieranie rzemiosła oraz małej i średniej przedsiębiorczości, a także zwiększanie siły gospodarczej w podregionach i w całym basenie Morza Bałtyckiego.

Gremia projektowe i doradcze

Członkowie Parlamentu Hanzeatyckiego

The Chamber of Craftsmanship and Enterprise in Białystok
Braunschweig-Lüneburg-Stade Chamber of Skilled Crafts and Small Businesses
Brest Department of the Belarusian Chamber of Commerce and Industry
Hungarian Association of Craftsmen Corporations
Kujawsko-Pomorska Chamber of Craft and SME's
Cottbus Chamber of Skilled Crafts and SME's
Dresden Chamber of Skilled Crafts and Small Businesses
Pomeranian Chamber of Handicrafts for SME's
Hamburg Chamber of Skilled Crafts and Small Businesses
The Federation of Finnish Enterprises
Chamber of Craft Region Kaliningrad
Kaliningrad Regional Economic Development Agency
Chamber of Crafts and SME in Katowice
Chamber of Crafts and SME in Kielce
Handicraft Chamber of Ukraine
Handicraft Chamber Leningrad Region
The Craft Chamber of Łódź
Lübeck Chamber of Skilled Crafts and Small Businesses
Företagarna Skåne Service AB
Belarusian Chamber of Commerce and Industry
Minsk Department of the Belarussian Chamber of Commerce and Industry
Mogilev Branch of Belarusian Chamber of Commerce and Industry
Russian Chamber of Crafts
Warmia and Mazury Chamber of Crafts and Small Business in Olsztyn
Chamber of Crafts in Opole
The Norwegian Federation of Craft Enterprises
Master of Crafts Norway
Eastern Mecklenburg-Western Pomerania Chamber of Handicraft
Panevėžys Chamber of Commerce, Industry and Crafts
Satakunnan Yrittäjät R.Y.
Wielkopolska Craft Chamber in Poznań
Latvian Chamber of Crafts
Craft Chamber in Rzeszow
Schwerin Chamber of Skilled Crafts
The Chamber of Handicraft Middle Pomerania in Słupsk
The St. Petersburg Crafts Chamber
The Chamber of Crafts and SME in Szczecin
Estonian Association of Small and Medium Enterprises
The Baltic Institute of Finland
The Organisation of Handicraft Businesses in Trondheim
Vilnius Chamber of Commerce, Industry and Crafts
Lithuanian Business Employers Confederation
The Chamber of Crafts of Mazovia, Kurpie and Podlasie Regions in Warsaw

Small Business Chamber Warsaw
The Lower Silesian Chamber of Craft and Small and Medium-sized Businesses

Członkowie Baltic Sea Academy

Brest State Technical University, Belarus
University 21 non-profit limited Liability Company, Buxtehude
Hamburg University of Corporate Education
Hamburg Institute of International Economics
Hanse-Parlament e.V., Hamburg
Lund University
Satakunta University of Applied Sciences, Pori
University of Latvia, Riga
Hanseatic Academy of Management, Słupsk
Saint-Petersburg State University of Economics
Vilnius Gediminas Technical University
Vilnius Pedagogical University
Võru County Vocational Training Centre

Bibliografia

Hanse-Parlament: Risiken und Chancen der EU-Osterweiterung für kleine und mittlere Unternehmen, Hamburg 2006

Mittelständische Wirtschaft, Handwerk und Kultur im baltischen Raum, Hamburg 2006

Hanse-Parlament: Politische Rahmenbedingungen und Förderung von Handwerk und Mittelstand im Ostseeraum, Hamburg 2006

Mehrdimensionale Arbeitswelten im baltischen Raum, Hamburg 2007

Hanse-Parlament: Die Bildungssysteme in den Ostseeanrainerländern, Hamburg 2007

Wissenstransfer und Innovationen rund um das Mare Balticum, Hamburg 2007

Hanse-Parlament: Baltic Education, Hamburg 2008

Hanse-Parlament: Baltic Spatial Development Measures for Enterprises, Hamburg 2008

Hanse-Parlament: Dual vocational training for SMEs in the Baltic Sea Region, Hamburg 2010

Hanse-Parlament: Qualification for doing business international in SMEs, Hamburg 2010

European Regions for Innovative Productivity, Hanse-Parlament (Partner), w opracowaniu

Qualification, Innovation, Cooperation and Keybusiness for Small and Medium Enterprises in the Baltic Sea Region, Hanse-Parlament (Lead Partner), w opracowaniu

Interregional SME supply cluster along the Northeast Corridor, Hanse-Parlament (Partner), w opracowaniu